

Българскы Книжици.

ЧЯСТЬ П.

1858. ІУНІА.

КНИЖКА ВТОРА.

КРАТКО ИЗСЛѢДОВАНИЕ

н а

БЪЛГАРСКЪ-ТЪ ДРЕВНОСТЪ

(Вижь Час. П. Книж. № 11, страницъ 100.)

КАКЪ УННИ-ТИ БЫЛИ СЛАВЕНЕ.

Кога-то Унни-ти ся дигнаѣли къмъ Западъ отъ по-Волжскы-ты страны, Історія-та ни казва че ударили, разбили, покорили или распѣдили Аланы, Готты, и другы таквы-зи не Славенскы нироды, а не ны обажда да сѣ сторили нищо такова на Славены или на Анты-ты, презъ кои-то обаче непрѣменно сѣ минѣли за да пойдѣтъ въ Дакіѣ и Панноніѣ, а послѣ и въ нынѣшнѣ-тъ Угріѣ, гдѣ-то си поставили и царскѣ-тъ своѣ столницѣ въ л. 378. На

противъ казва ны Історія-та че » Готаскыя-тъ Карль Винитаръ, кого-то Унни-ти были покорили, за да ся освободи отъ тѣхно-то господство, устремился оружіемъ на Анты-ты, кои-то и побѣдивъ повелѣлъ, за устрашеніе тѣхно и за отмщеніе негли на Унины-ты, да распнѣтъ на кръсть плѣненаго имъ царя Божа ведно съ неповинны-ты му сыновы и 70 велможи (л. 376). Но Уннскыя-тъ царь Баламберъ му отвѣржлъ скоро за това свирѣпо безчеловѣчіе, пошедъ връху му съсъ войнкъ, и въ сраженіе-то при рѣкѣ Еракъ убилъ го самъ съ рѣжж-тъ си въ л. 377 » ⁽¹⁾. Тія двѣ Історически обстоятелства, Винитрово-то сирѣчь воеваніе и свирѣпо поведеніе противу Анты-ты, кога-то Унни-ти му были сами криви, и Баламберово-то нхно отмщеніе и защищеніе, що друго показвать, освелъ едижъ явнѣ сродственностъ между Унны и Анты, за коѣхъ-то тие-зи послѣдни-ти сж пріяли пѣрви-ти, въ тѣхно-то пѣрво нашествіе на земѣхъ-тъ имъ, катѣ братія и свободители и защитители, та за това и Готди-ти сж искали послѣ да ги накажѣтъ, а Унни-ти сж ги пакъ скоро освободили и отмѣстили!

Історія-та ни научава и какъ Унни-ти и Славени-ти имали одинаквы обичаи, и носили приличны одѣянія. На пр. Прискъ риторъ, ходившій самъ при Унны-ти, проведенъ, ведно съ другы, посланникъ при Атилѣ отъ Греческаго царя Феодосіа (л. 448), оставилъ е намъ цѣло описаніе на свое-то посолство ⁽²⁾ въ кое-то описаніе забѣлѣжива нѣкои-си Уннскы обичаи, а тии обичаи явно ся отъ всякаго припознавать за Славенскы. Тамъ ся давало по села-та на тыя Греческы посланницы за іаденье и пиянье, на мѣсто жито просо, и на мѣсто вино, медъ ⁽³⁾. Тамъ и слуги-ти

¹⁾ Journ. de reb. Goth. c. 28.

²⁾ Prisc. Enc. de legat. II. 3. p. 48-71.

³⁾ « Ἐχρηγόουντο δὲ ἡμῖν κατὰ χώρας τροφαί, ἀντὶ μὲν εἰς τοῦ κέχυρος, ἀντὶ δὲ οἶνου, ὃ μ. εἶδος ἐπιχωρίως καλούμενος » (Prisc. l. inc. de legat. II. 3, p. 55). Замѣчательна е тука чистославенска-та рѣчь μέδους = медъ.

кой-то имъ послѣдовали и кой-то вѣроятно были Унны, приносили имъ за іаденье просо кой знае какъ наготовено, и за пїянье пиво отъ іачмыкъ направено, кое-то варварскы, то есть Уннскы ся наричало камость (¹). Тамъ имъ правили всѣкъдѣ различны посрѣщанія, уведенія гостепріемны въ дома-ты си, и угощенія по чистѣ Славенскы обичай, кое-то чинила даже и сама прежняя-та жена на Влада брата Аттилова (²). Тамъ ны показва и дѣвойкы-ты какъ излѣзли на посрѣщаніе царя Аттилы, и какъ вѣрвѣли послѣ наредѣ предъ него въспѣвающе пѣсны народны (³). Тамъ гледамы какъ Унны-ти си брѣснѣли главѣ-тъ на около (⁴), точно какъ-то и днесъ юще си ихъ браснѣтъ Българе-ти. — Иорнандъ преказва какъ по смърть-тъ Аттилинѣ (л. 453), сторили му надгробный обѣдъ (поминкы) называемый страва (⁵), рѣчь іавно Славенска, ако и да ихъ

¹) « ἐκοιμίζοντο δὲ καὶ οἱ ἐπόμενοι ἡμῖν ὑπὲρ τὰς χεῖρας, καὶ τὸ ἐκ κρητὸν χορηγούμενον πόμα χ ε ῖ μ ο ν οἱ βάρβαροι καλοῦσιν αὐτοῦ. » Id. ibid.) Сѣ-кы знае пиво-то такожде отъ іачмыкъ направено, кое-то и днесъ юще обы-чать да пїѣтъ Руси-ти и го наричатъ квасъ, токо речи кмасъ = кь-масъ = камость. Нѣкой-си сличаватъ тѣзи рѣчь камость, съ Татарскѣ-тъ кумѣсъ, Kumys. Но Кумѣсъ е пиво направено отъ кобылско млеко : черно млѣко, наше питѣе, кобылскій кумузь • говорѣ Батый (Виж. Шафар. Слав. древл. Т. I. Кн. II. стр. 127 примѣч). Любопытно е впрочемъ какъ Діонъ Кассій като свидѣтель очевидецъ приказва че Панѣнцы-ти (припознаваемыи днесъ за Сла-вены) употреблявали такожде просо-то и іачмыкъ-тъ и за іаденье и за пїа-нье. Οἱ δὲ πανόνιοι . . . τὰς δὲ κρητὰς καὶ τὰς χεῖρας καὶ ἐσθίουσιν ὑμῶν καὶ πινουσιν » deo Cassius L 49).

²) Prisc. Ruc. de legat. II. 3. p. 56.

³) Id. ibid. p. 58.

⁴) Id. ibid. p. 59.

⁵) Jorn de reb. Goth. с. 49. Тыя надгробны помякы правили и днесъ юще и гы зовали Словащи-ти Каръ, а Поляци-ти Стипа. Правятъ такива поминкы слѣдгробныя и днесъ юще и наши-ти Българе за Богъ да прости, и гы наричатъ струванія. Тая рѣчь струванье съ І-орнандовѣ-тъ страва има, какъ-то ся види твърдѣ годемо сношеніе и при-личность. Еда ли не е щалъ и той исто-то да покаже, а погрѣшно вѣсто струванье е писалъ страва?

нема днесъ въ употребленіе. Тойже казва че тога конници избрали измежду най благородны-ты отъ народъ-тъ сторили около мрътвець-тъ тиченія и игры обикновенны въ такыва обряды (¹), точно какъ-то и Несторъ повѣстувва че Славенски-ти племена именующія ся Радимичи, Вятичи, Севери и Кривичи, имали такъвъ-зи обычай, когото наричали трызнь (²). — Прокопій пише че Славене и Анти-ти жпѣли и ся хранили жестоко и пренебрежно какъ-то и Унни-ти, кои-то нарича Массажети (³), че и тѣи какъ-то и онѣи были пълни съ нечистотѣ, и че лукавство и лошевинѣ немали никакъ у себе си, но были прости и чистосердечни, какъ-то и Унни-ти (⁴) Истый прокопій казва че Венети-ти, сирѣчь Славене-ти, имали тождественны обычаи съсъ Унны-ты (⁵).

¹) Jorn. ibidem.

²) « А Радимичи и Вятичи, и Севери единъ обычай имяху... И аще кто оумряше въ нихъ, творяху трызну надъ нимъ... Сиже обычаи творяху и Кривичи » (Несторъ Гл. а.). — « Тризна есть тоже что сраженіе поединокъ (простояя борьба), военная игра... (Виж. Шлец. у Нест. Т. I. стр. 223).

³) Прокопій многожды нарича Унны-ты Массажеты: « Αἰγόν δὲ τὴν Μασσαγέτας γένος, οὗς νῦν Οὐννοὺς καλοῦσι » (de bell. Vand. I. 11 p. 205). — « Τοῖς Οὐννοῖς περιπεπωκότες ἀπώλοντο πάντας· τὴν δὲ τις ἐν τοῖς Μασσαγέταις ἀνὴρ... γέρως ἔχων ἐκ προγόνων ἐν πᾶσι τοῖς Οὐννικοῖς στρατεύμασι πρῶτος ἐς τοὺς πολεμίους ἐσβάλλειν » (ibid. I. 18. p. 210). — « ἡλπιζον γὰρ [οἱ Γότθοι], ἐπειδὴν τάχις αὐτῶν Οὐννων τὰς φάετρας ἐπιλείποι τὰ βέλη, κύκλωσιν τε αὐτῶν... ποιήσασθαι, καὶ δῆσαντες ἐς τὸ στρατόπεδον αὐτοὺς· τὸ σφέτερον ἄξιον· ἐπεὶ δὲ οἱ Μασσαγέται τοξότας μὲν ἀγαθοὶ ὄντες... » (de bell. Goth. II. 1. p. 388).

⁴) « Αἰαίταν δὲ σκληρὰν καὶ ἀπημελημένην, ὥσπερ οἱ Μασσαγέτας, καὶ αὐτοὶ [οἱ Σκλαβινοὶ τε καὶ Ἄνται] ἔχουσι, καὶ ῥύπου ἥπερ ἐκείνοι ἐντελεχέστατα γέμουσι, πονηροὶ μέντοι ἂ κακοῦργοι ὡς ἤκιστα τυγχάνουσιν ὄντες, ἀλλὰ καὶ τῷ ἀφελεῖ διατῶζουσι τὸ Οὐννικὸν ἔθνος » (Proc. de bell. Goth. III. 13. p. 198.).

⁵) Idem. hist. arcan. c. 7. p. 21—22.

Мнозина ветхи и нови писатели употребяватъ даже и имя-то Унны вмѣсто Славени. Така; Кедринъ казва че Унни-ти ся зовали Унни и Славене ⁽¹⁾ — константинь багрянородный повтара многожды глаголя положително че Славене-ти ся зовали и Авары ⁽²⁾, а съ имя-то Авары подразумѣва онъ не само такъ нарицаемы-ты Авары но Унны-ты ⁽³⁾. — Беда достопочтенный пише че въ Германіи, между другы народы, живѣли и Унни ⁽⁴⁾, за кое-то Шафарикъ говори: »Юще и Тунманъ ⁽⁵⁾ признавалъ за истинно че у Беда тука подъ имя-то Huni (Унни) разумѣются Славяне живущіе въ Германіи, и това е весьма основательно⁶». — У Беда Саеундара, въ пѣснь подъ заглавіемъ Quida Guthrúnor Giukanotttr, Славени-

¹⁾ «Οἱ Οὐνοὶ οἱ καὶ Σθλαβῖνοι» (Cedr. I. p. 386). Това може обаче и погрѣшно у Кедрина написано вмѣсто οἱ Οὐνοὶ καὶ Σθλαβῖνοι, понеже Феоданъ (p. 197) за исто-то историческо обстоятелство пише: Οὐνοὶ καὶ Σθλαβοί.

²⁾ «Ἐθνη Σθλαβινικὰ, οὐτινα καὶ Ἄβαροι ἐκαλοῦντο. — Σχλαβῖνοι οἱ καὶ Ἄβαροι καλοῦμενοι — οἱ Σχλαβοὶ καὶ οἱ Ἄβαροι» (Const. Porph. de adm. imp. c. 29. p. 86, 87).

³⁾ Какъ съ име-то Авары Багрянородный именувалъ тука Унны-ти и Унны-ты Атилины, то ся явно види и отъ лѣто-то 449 въ кое-то та може (p. 91—92) истытъ казува че тѣхъ Авары завладѣли града Салона въ Далмаціи и испѣдили Римляны-ты на край-море-то, и найпаче отъ това что истытъ пакъ на друго мѣсто называва Атилиъ царь Аварскы: τοῦ δὲ Ἀττίλλα τοῦ βασιλέως τῶν Ἀβάρων... (Const. Porph. de adm. imp. c. 28). Сѣкы истинъ знае че по него время Авары-ти ги нѣмаше юще никакъ въ тѣхъ страны, и че само въ л. 557. минали тѣхъ отъ Асіи на Доно-Волжскы-ты области а Унны-ти съ Атилиъ въ речено-то 449 лѣто владѣхъ на сичкы-ты придунавскы страны а нмахъ столицъ-тъ си въ Угрии.

⁴⁾ Sunt autem (in Germania) Fresones, Rugini, Dani, Huni, antiqui Saxones, Boruchtuarii (Beda Venerabilis, Hist. eccles. L. V. c. 10).

⁵⁾ Tunnmann Unters. üb. nord. Völk. p. 131.

⁶⁾ Шафар. Слав. древн. Т. I. Кн. II. стр. 257.

ти ся вообще Унии называвать, кое-то довольно ясно показывать и приводими-ти тамо имена на унскы юнацы, на пр. Jarizleft, т. е. Ярославъ, и Jarizs Cag, т. е. Ярожиръ (¹). Въ други сказанія градъ-тъ Valzborg, въ кого-то живѣли Славяне Венети, называвася главный градъ Униновъ (²).— Хелмолдъ говори че Русія, защо-то обитали въ ней нѣкогда Унии, называвася такожде Хунигардъ (Chunigard), то есть Унска Земля (³) » поуже въ Скандинавскія-тъ языкъ garđn значи не само градъ, но и земь, край, область. Тойже Хелмолдъ пише че, по Саксонски, Славене-ти ся зовали пси, то есть кучета (⁴), кое-то нѣкои-си

¹) Edda Saemundar II. p. 303-304, гдѣ-то переводчики-ти на стр. 882. пишуть: « Въ Сѣвернѣ-жт Германіѣ ветхы-ты тамошны жилили днесь общенародно Унии (Hunen vel Huinen) нахывавать, и надгробны-ти имъ могилы (Hunenbete, сирѣчь Унскы легка именувать. А имамъ за вѣроятіе че оныя, кои-то ся исперво Славени, а послѣ... Види или Венеди варицали, наши-ти праотци сѣ гы зовали Унии. »

²) Vilkinga Saga c. 58.

³) Helmold L. I. c. I. « Haec (Russia) etiam Chunigard dicitur, eo quod ibi sedes Hunorum primo fuerit. » Шафарикъ замѣчава че тука рѣчь-тъ Hunorum е тождественна съ рѣчь-тъ Slavorum. [Шафар. Слав. древн. Т. I. Кн. II. стр. 259 примѣч. 40]. — Ето пакъ за имя-то huni и chunigard що пише Савеліевъ. « Обры (по Латин. Abari, по Греческому произношенію Авары) не есть собственное имя: обг по Чешки, obrin и обог по Словацки... Значить Gigas исполинъ, великанъ, гигантъ; hüne на древне-нѣмецкомъ значить тоже gigas. Вотъ по чему жители тевтонской или Рейнской Германіи звали Гуннами тотъ самый народъ, который и у жителей Восточной или великой Германіи т. е. у Славянъ, извѣстенъ былъ подъ именемъ Обровъ. По этой же причинѣ Скандинавы до позднѣйшихъ временъ звали нашу землю Chunigard. Римляне и Греки заимствовали оба эти имена отъ жителей тевтонской и Славянской Германіи. » (Н. Савеліевъ истор. сѣверо-восточн. Европы Статья у Маякъ 1841 по XXI стр. 177-178). Остроумно е това толкованіе, но е, мислимъ, согласно съ истина-тъ.

⁴) « Saxorum voce Slavicane vocantur » (Helmold. L. I. c. 16).

пожувать по това что въ Скандинавския-тъ языкъ hund Нѣмскы-тъ hund значи пещъ сирѣчь Куче. — Славенскы-ты оныя нотоицы, кои-то ся сѣ населили въ Швейцаріѣ то есть въ Ёлветіѣ (Suisse) въ Валлійскы-тъ округъ (Canton) близо при града Granges (Градецъ), въ села-та Крименца (Crimenza = Кременица), Лукъ (Luc = Лука), Висоѣ (Visoye = Вышнее), Грона (Grona) и д. т. и днесъ іоще тамошни-ти Нѣмци гы називавать. Унны, Нспі (¹).

Шафарикъ, кой-то привождя сички-ты горны свидѣтельства, заключава обаче, не че Унни-ти были Славене, но че Славени-ти имали за много время сосѣдство и сношеніе съсъ Унни-ти, та за това гы уже иноплеменници-ти пазовали Унни(²). Но мы не смы на това мнѣніе, а мыслимъ, на противъ, че Славяни-ти ся зовали Унни, защо-то были единоплеменни съ нихъ, не, ако щешъ, че Славени-ти были, Унни, то есть че дошли отъ Унскы-ты, сирѣчь отъ Доно-Волжскы-тъ страны, но че Унни-ти были и тѣхъ, като други-ти, Славене, сирѣчь че Славянскыятъ родъ ся простиралъ даже до речены-ты Доно-Волжски страны. Така само могатъ да ся истолкувать сички-ти історически обстоятелства, и да ся рѣшаютъ сички-ти затрудненія касателно до той-зи важный Славено-Унскы предметъ.

Мы не ще ся запремъ вече да ся боримъ съсъ кои-то думать че Унски-ти имена не были Славенски и заключавать за това и че Унны-ти не были Славене. И звѣстно е първо, че по много-то Унски или Славенски имена не ни сѣ дошли право и непогрѣшно написани отъ чжды-ты Греческы или Латіно-Франскы писатели, и отъ тамо ся разумѣва колко быхмы и нѣхъ погрѣшили, ако бы да сѣдимъ отъ такви-зи криво написаны, имена за проис-

¹) Maltens Bibl d. Weltk. 1834. Bd. I. S. 23-30.

²) Шафар. Том. I. Кн. стр. 259-260.

хождениѣ-то на единъ цѣль и многочисленъ народъ. ¹⁾); второ и сами Славени-ти, какво-то и днесъ іоше Българи-ти и Греци-ти ὑποκορίζονται промѣнுவать и преобразавать си отъ малкы имена-та така що се веке почти не познаватъ. На пр. отъ Драганъ станѣло Ганьо, Гандьо, Ганчо, и Драганчо; отъ неупотребимо-то Божо, станѣло Бошко, Боньо, Бончо и Божиля; отъ Никола, станѣло Колю, Кочо и Николчо; отъ Василь, станѣло Васильчо и Вичо; отъ Драгана, Гана, Ганка; отъ Стояна, Стойка, Тоша; отъ Недѣля, Неда, Неша; отъ Драгоя, Гойо, Гойко, Гойчо; отъ Драгича, Дичо; отъ Димитрія, Димо, Димчо, и пр. и пр. Третьо, и чужди, на пр. Татарскы или Фінскы, нѣкои имена да ся употребили наистинѣ Унни-ти, пакъ не бы могли само за това да ся отсѣдять и отхвърлятъ като чужди, понеже, какъ-то и выше (стр. — 93) рекохмы, твърдѣ лесно сѣ могли, като жители на крайны-ты придѣлы Славенскаго рода, да си заемать имена и отъ свои-ты иноплеменны сосѣды, отъ кои-то сѣ си вѣроятно и жены даже земали; а сѣкы знае общыя-тъ обычай що пмать родители-ти да си назавать дѣца-та на бащино и на майчино си имя, като за продълженіе на своя-тъ челядный родъ. За такова тождество въ Славенскыя-тъ языкъ съ нѣкои-си чужды рѣчи или имена Шафарикъ твър-

¹⁾ Мы выше (стр. 91—93) говорихмы за това, и представихмы довольно имена испърчены и преобразены като да ся непознаватъ; но казвамы и тутъ че находимъ въ писатели-ты такыя Славенскы имена, кои-то ако да не ны го казвахъ сами тѣи, никога не быхмы припознали за Славенскы. На пр: имена-та Хилвудій (Χιλβούδιος) у Прокопіа (de bell. Godh. p. 496), Даврагеза (Δαβραγέζας ἄντις ἀνὴρ) у Агаѣіа (III, 21) у Суаруна (Σουαρσούνας, Σκλάβος ἀνὴρ) такжеже у Агаѣіа (IV. 20), звучать ли по Славенски? Никакъ, обаче сѣ чисто Славенскы.

дѣ праведно говори: » можно полагать что Славяне и Чудь, сосѣдя на » стѣрѣ съ незапамятнаго времени на безизмѣрномъ пространствѣ и » имѣя взаимныя между собою сношенія, уже въ глубокой древно- » сти помѣнялись другъ съ другомъ многими словами и обычаями, » хотя и нельзя этого подтвердить силными доводами по недоста- » тку древнихъ чудскихъ [приложи и Славянскихъ] памятниковъ » (¹)

Това и да е тъй, обаче съсъ едно добро вниманіе мы намѣ-
рямы пакъ много Унски имена, кои-то очевидно показватъ своѣ-
тъ Славянщинѣ.

Баламиръ (Balamir) или Баламберъ (Balamber), ния таки
двойко писано отъ истаго писателя Иорнанда (²). — То е явно
Славенско-то имя Бѣломиръ или Владимиръ испърчено.

Улдъ (Oûldz, Ulde).— То е такожде явно Славено-Българско-
то Владъ.

Харатонъ (Χαράτων)— То е по видимому Греческо, а понеже
нема никоѣж причинѣ да речемъ че Уни-ти употребили Гречески
имена, ще кажемъ съ по голѣмъ вѣроятностъ че то не е друго
освенъ Славено-Българско-то имя Радѣ, Радѣя преведено на
Гречески Χαράδω, понеже радѣсть значи Χαρά: а защо-то Сла-
венско-то слово д е дебело, и ся сближива паче съ Греческо-то
т нежели съ δ, и за да дадѣтъ въ тоеже время Гречески образъ
и Греческо окончаніе на това имя, написали го Χαράτων. Такивы
именны преводы и промененія има много въ Исторіѣ-тъ, и е из-
литно да привождамы свидѣтельства. Выше (стр. 129) видѣхмы на
пр. у Хелмолда че по Саксонски Славене-те ся зовали пси, т. е

¹) Шафр. Слав. древн. Т. I Кн. II стр. 239.

²) Видѣть какъ ся искривяватъ различно имената и у самы-ти писа-
тели. Това имя наистинѣ Иорнандъ го перво (de reb. Goth. с. 24.)
пише Balamir, а послѣ (ibid. с. 48) пакъ по криво Balamber!

huni; по горѣ (стр. 88-91) видѣхми пакъ че имя-то Фінни или Фенни е было така на Германскы преведено отъ Скандинавското тождезначущее Suoma Laïnen. Въ древны-ты Греческы и Латинскы писатели имя-то Ραιτοὶ Rhaetī произшедшее извѣстно отъ Ραιτοὶ = Ρητοὶ, е несумнѣнно преведено отъ имя-то Словене, съ кое-то видимъ у ветхы-ты Славенскы памятници че ся именовали Славени-ти, като че имали сами слово та ся разбирали помежду си, кага-то ближни-ти си народы, назовали Нѣмцы, като че были нѣми, зацо тѣи имъ языкъ-тъ не разбирали. Но и Славене-ти така нѣкога си преводили чужды-ти имена на свой языкъ; така на пр. вмѣсто Леонъ (Λέων) писали Левъ.

Роиласъ (Roilas).— То е явно испърчено отъ Роеславъ, какъ-то Roilas е станъло отъ Боеславъ, Venceslav отъ Вышеславъ, и пр.

Руя (Ροῦα).— То е Славено—Българско-то имя Руйо или Груйо. Юрнандъ, като за да вмѣсти слово-то Г въ това имя и да му даде Латинскы образъ, написалъ го пакъ той Rugulas. Виждь какъ ся правятъ и приправятъ лесничко Славено—Унскы-ты имена.

Мундіухъ (Μουνδίουχος). — То е явно испърчено като да ся не познава, обаче и съсъ това пакъ ся види да е имя Славенско, зацо е устроено като много и другы югославенскы рѣчи, на пр. Сплюхъ, лежухъ, копоухъ, лѣнюхъ, кожухъ, и прч. Така може да е было и речено-то имя Мждюхъ, спорядъ мѣнѣ-то на нѣкои-си учены че буква-тъ ж имала въ себе си нѣкое-си носово произношеніе, като да ся чува въ изговоръ-тъ ж = ои или уи. Можило би юще то имя да е Мъньдухъ или Мъньдыхъ, или Мъньдушъ и сложено отъ рѣчи-ти мънѣ т. е. мнѣ (δοκῶ = съкамъ, мыслѣ) и духъ или дыхъ или душа (πνεῦμα. πνοή, ψυχή) въ старо—Българскы-тъ языкъ мънь значи и менъ (minus. μεῖον), кое-то ще каже малко, и отъ кои-то ся станъли рѣчи-ти менѣе,

меньше, меньшій, уменьшаю, и прч., и тога Мьньдухъ или Мьньдушъ ще знаменова челоуѣкъ съ малѣкъ духъ или малодушенъ (μικροῦ πνεύματος, μικροβίχος).

Аттила (Ἀττίλας). — То много вѣроятно е было Тиланъ, сирѣчь Тѣланъ отъ славенскѣ-тѣ рѣчь тѣло, коя-то Българе-ти и днесъ іоше по нѣкои мѣста, като въ Котелъ и другы, произносятъ тило. Отъ истѣ-тѣ рѣчь производимо, може да е было и Тыльнъ, сирѣчь тѣльнъ (тѣленъ, тѣльный = тѣсть, дебель) кое-то ся признае като тиланъ или тиланъ, и ся сближава така много съ рѣчено-то имя писуемо по Греческы въ венителный падежъ Ἀττίλλαν, гдѣ-то, за да го погърчатъ негли іоше по много, приложили сѣ едно α и едно τ. Може то да происходи и отъ Славенскѣ-тѣ рѣчь тыль значущѣмъ грѣбъ, и тогава тыланъ ще каже грѣбать. Може іоше да происходи отъ рѣчь-тѣ теле, кое-то такожде Българи-ти произносятъ тиле, а какъ и това е вѣроятно, увѣрявамы ся и отъ имя-то Τέλλας что ни казватъ Вузантійци-ти че носилъ въ 7-тъ вѣкъ единъ Българскы Краль, и кое-то іавно е така писано вмѣсто Телець отъ Грецы-ты кои-то нежтъ ц. — Но ведно съ спѣхы-ты тыя вѣроятности, минува ны презъ умъ-тъ и една мысль, кой-то ся усмѣлявамы да представимъ на разсужденіе-то на наши-ти читатели. Менадръ (Епс. leg. р. 409) называва рѣкѣ-тѣ Волгѣ такожде съ имя Аттила. Отъ тамо дали не бы можилъ правдоподобно да заключи нѣкой че, какъ-то рѣка-та Волга или Болга ся именовала отъ иностранцы-ты Ателъ и Аттила, така и собственно-то имя Болгъ ся промѣнило отъ нихъ и ся писало Аттила? Знаймо е дѣйствительно че много рѣкописни Български царственници понянуватъ единъ Българскы Краль на имя Болгъ, ако и да го полагать много время предъ Аттила; Вузантійци-ти Генесій и Леонъ Діаконъ нишжтъ и тѣмъ, какъ-то више (стр. 44) видѣхмы, че Българи-ти ся называли така отъ Болга своего начальника.

Влида (Βλῆδας, Bledas).— То не ще толкуваньє : Видися чѣе вѣрло много обыкновенното между Българы-ты имя Владѣ отъ кое-то правятъ и Владко. Между другы-ты Славены, то ся пообычайно зове Владиславъ.

Денгизихъ (Δενγίζιχ). — То много прилича да ся рече Денничій отъ слово-то Денница; но първо Гречески-ти писатели не го сички-ти пишѣтъ сообразно, но едни го Δενγίζιχ, други Δενγίζιχ, а други пакъ Δενγίζιχος начертаватъ, и не знае челоуѣкъ на кои да ся основе; а второ Юрнандъ го весма инакъ писалъ Dinçio, кое-то ако е по право, безъ сумнѣніе ще представлява исто-то днешнее Българско имя Тинчо Δποχορσίκων τοῦ Τίνου, кое-то извѣстно происходитъ отъ Тихонъ (= Тихый, Τῆχυς).

Доволни сѣ тѣ имена за примѣръ и на другы-ти, отъ кои-то, пакъ повтарямы, и ако има нѣкои наистинѣ чужди, то пакъ не е довольно да покаже чѣ Унни-ти были Монголи или Финни: тѣ сѣ неусомнѣнно, какъ-то ся выше доказа, Славене.

Ако Унни-ти сѣ были Славене, разбира ся чѣ и Българе-ти, като Унни, были сѣ такожде Славене; обаче нѣка кажемъ нѣщо особно и за нихъ.

КАКЪ БЪЛГАРЕ-ТЕ БЫЛИ СЛАВЕНЕ.

Характеръ отличителенъ одного народа е языкъ-тъ кого-то говори. Българе-ти отъ незапамятны времена говорятъ чисто Славенскы, и по това нема сумнѣніе чѣ днесъ ся тѣ почитѣтъ за Славены. Но дали сѣ были и всякога такыви, или сѣ говорили въ началѣ другы нѣкой языкъ, кого-то сѣ послѣ промѣнили и забравили, и виѣсто него пріѣли, какъ-то казуватъ нѣкои-си, Славенскыя-тъ кога-то прешедше Дунавъ-тъ дошли та ся населили въ нынѣшня-тъ Българіѣ обитаемъ ѣкогда отъ Славены? Тамо е въпросъ-тъ.

За да ся разрѣши положително той-зи въпросъ, требовало бы да имамы нѣкои остаткы отъ языкъ-тъ, кого-то Българе-ти говорили преди свое-то на Дунавъ-тъ преселеніе. Но таквы-зи остаткы къ сожалѣнію никакъ не имамы, по това що Българе-ти до Күрилла и Медодіа немали писмена, а чюжди-ти писатели не ны оставили отъ тѣхъ почти нищо друго, освенъ нѣкои собствены имена, и тыя вообще испърчены и ущърбены.

Спорядъ това оскудно обстоятелство нашей древности, нѣкои учени, основающе ся на 1° що Българе-ти ся зовали Уни, а Уни-ти были какъ-то мыслятъ, Татари или Фінни, 2° що Българе-ти дошли отъ за-Донскы-ты страны гдѣ-то, казвать, не живѣли Славене, и 3° що сохраненни-ти древни Български имена были вообще, какъ-то мнятъ, не Славенскаго происхожденія, заключавать че Българе-те не были отъ край Славяне.

1° Българи-ти, какъ-то и други За-донски народи, какъ-то и сами Славяне-ти по нѣкой пѣть, зовали ся наистинѣ, отъ Греко-Латінскы-ты писатели, Уни; (1) това мы више (стр. 60—73) видѣхмы и доказахмы. Но видѣхмы и доказахмы пакъ (стр. 73—94) че и сами собственно така называемы-ти Уни не были нито Татари нито Фінни, и по това нито Българе-ти могътъ да сѣ были таквы-зи.

2° Какъ ся дошли Българе-ти отъ За-донскы-ты страны, а именно изъ Асійскѣ-тѣ Сарматіѣ, отъ рѣкѣ-тѣ Волгѣ, или, спорядъ Нестора, отъ Козары-ты, то естъ изъ тыяже страны, кои-то

(1) Защо ли сѣ ся така зовали, не знае никой. Негди Уни е было писано въѣсто жни, и това въѣсто вѣни = вѣнди = вѣнди = вѣнди: или въѣсто жнти = анти. Какъ да е да е, сравни Славенскѣ-тѣ рѣчь уи е коя-то значи добро, сѣ другѣ-тѣ Славенскѣ рѣчь благо коя-то такожде значи добро, и мысли какъ прилича да сѣ сѣ называли уни - ти отъ първѣ-тѣ, а Българе-ти отъ вторѣ-тѣ.

послѣ обладавали Козары-ты, и то не значи нищо, понеже видѣх-мы по горѣ (стр. 98-99) че юще въ 1-тъ вѣкъ предъ Р. Х. живѣли Славене въ тѣя страны, и (стр. 96-97) че въ 6-тъ вѣкъ по Р. Х. Антски-ти бесчисленни племена ся простирали много на сѣверъ и на востокъ отъ Дона. Убо и спорядъ това нищо не възбранява да кажеме че и Българети, кои-то испърво ся именовали Унни, Утургуры, кутургуры и проч, были или часть отъ Анты-ти, или особно Славенско племя.

3^о Колко-то за имена-та древне Българскы, мы не щемъ да повтарямы тука все что по горѣ (стр. 91-94 и особливо 130-135) казахмы и за Унскы-ты имена, то есть че, и ако да ся не види прямо въ сичкы-ты, за кои-годѣ обстоятелства, тѣхно-то Славенско происхожденіе, то не бы было само довольно за да речемъ че Българи-ти не сж были Славени, понеже и днесъ юще ся находитъ между Българы-ты, (какъ-то и у Русы и у Сърбы) имена безъ никое значеніе, или защо были отъ край испърчени и исхабени, или защо сж естествомъ не значителни, какъ-то, на пр: Груйо, Дачо, Людчо, Люцканъ, Гриша, Ваня, Неша, Маша, Цона, и проч. Но ради любопытства, и защо-то тѣя имена ся четжтъ за самъ остатъкъ отъ древныя-тъ Българскы языкъ, нека прегледамы особливо и нѣкон-си отъ речены-ты древны Българскы имена за да видимъ дали и не приличать на Славенскы.

Кроватъ, Кувратъ Куратъ (Κροβάτος, Κοῦβρατος, Κοῦρατος) — Три разни писанія на едно и тоежде имя, първо-то отъ Оеофана, а двѣ-тъ послѣднія отъ Нѣкифора намъ оставени. Ако първо-то е, какъ-то ся види, най право написано, то явно е че происходи прямо отъ Славенскѣ-тъ рѣчь Кровь, коя-то по Българскы ся е писала и ся пише кръвь или кървь, и отъ нейж речено-то имя бы ся такожде писало крѣватъ или кѣрватъ. За това и

отъ речены-ты писатели единыя-тъ го писалъ хрѣбѣтосъ. а другия-тъ (вм. хрѣбѣтосъ). хрѣбѣтосъ и хрѣбѣтосъ, понеже у Българы-ты буква-та ѣ ся произноси като ж, и ж почти като у, а слогъ-тъ крѣв-ся произноси и крѣв и кѣрв, какво-то и въ други много рѣчи, кога-то отъ три согласни что сясоставя единъ слогъ, средня-то е р или л. На пр: дрѣт, дѣрт; крѣст, кѣрст; прѣт, пѣрт; Българинъ, Бѣлгаринъ; Влѣкъ, Вѣлкъ, длѣг, дѣлг. и пр. и пр.

Баянъ, Васианъ, Бать-Баянъ, Бать-Баеганъ, Васианъ (Βαϊανός, Βασιανός, Βατβαϊαν, или Βατβαϊαν. Βατbas. εγαν, Βατζαν.) — Пятообразни писанія на едно и тожде имя, оставени намъ, първи-ти двѣ отъ Никифора и послѣдни-ти три отъ Оеофана, спорядъ различни-ти имъ съхранены рѣкописи. Видите колко вѣрно ся сѣ съхранили древни-ти Български имена въ Греческы-ты писатели! Не могатъ воистинѣ да сѣ быди и пять-тъ писанія прави, но ако вникнемъ добрѣ, ще познаемъ че най-вѣроятно право ся види да е първо-то Баянъ, кое-то и днесъ юще употребяватъ Българе-ти (1), и кое-то явно происходитъ отъ Славенскъ-тъ рѣчь баѣ, коя-то и днесъ юще употребяватъ и тай-просты-ты Българе баѣ дѣте-то вмѣсто преспиамъ дѣте-то, или да ти побѣѣ вмѣсто да ти почародѣѣ.

Котрагъ, Контрагъ (Κότραγος, Kontragus). — Отъ то что първыя-тъ слогъ на това имя ся е писалъ и ко- и кон, види ны ся че по Българскы писано треба да е съ ж, по това что буква-та ж скривала, какъ-то вообще мислятъ мнозина учени, нѣкое новово произношеніе съсъ гласъ приличенъ на ы, така що ж да е като равно съ он или ун. Ако е тѣй, имя-то Котрагъ, весьма

(1) То имя е первоначально Байо, а отъ него става Баянъ, какъ-то отъ Стойо, Стоянъ, отъ Люцо, Люцко, Люцканъ, отъ Мильо, Миланъ, отъ Драго, отъ змѣто, Вѣлчо, Вѣлчякъ, и пр.

вѣроятно е станѣло, отъ Славено-Българскѣ-тѣ рѣчь кждръ, кждрягъ, като да рече кждрявъ. А то е тодику паче вѣроятно, що Проконій пише исто-то имя *Κουτουργούρ*. (Кждѣргоръ) и производи отъ него племя-то *Κουτουργούροι*, какъ-то Деофанъ и Нѣкифоръ го пишѣтъ *Κοτράγος* и го показватъ началникъ на Българомъ соплеменно-то племя *Κοτράγος*.

Алзекко (*Alzeco*). — Това имя го нема у Византийцы-ты за да видимъ какъ они какъ бы го были написали а само у Павла Діакона го по Латинскы така начертанно намѣрямы, за то и праведно можемъ да ся усомняваме че не е негли право написано. Обаче Русо-Славянско-то ветхо и ново имя Олгъ весма справедливо е могло да стане *ὀλχορικήτιρον* Олжеко, кое-то по Русскы ся произноси Алжеко = *Alzeco*.

Аспарухъ (*Ἀσπαρούχ*). = Мыслимъ че Византийцы-ти сѣ го писали Аспарухъ вмѣсто Аспаругъ, какво-то Константинъ Багрянородный писалъ *Ὀσροβουίπραχ*, вмѣсто Островный прагъ, и *Βουλυνίπραχ*, вмѣсто вѣдний прагъ (1); и въ такъвъ случай това имя, като показва доволно происхождение-то си отъ Славенскѣ-тѣ рѣчь аспра (Видѣ цвѣта), ще да ся види че има и тупъ и характеръ и образъ совсѣмъ Славенски.

Тервель или Тербелъ (*Τέρβελος*, *Terbelis*). — Не ще много мысленье за да ся каже че това имя е явно сложено отъ двѣ Славенскы рѣчи: тре, и велій или бѣлый. Първа-та ся е писала по Древне-Българскы тръ и произносила като тър. Така ся е писало Тръново и произносили, какъ-то и до днесъ, Търново о сѣкы знае четая рѣчь, соотвѣтствующая съ Греческѣ-тѣ равно-силнѣмъ *Τρις*, прилагася е на нѣкои рѣчи за да имъ даде степень превосходительства, на пр: тресвятъ, *Τριάγιος*, трегубъ, *Τριπλός*.

1) *Const. Porbhyr. de adm imp. c. 9. p. 60.*

треклять, Τρεκατάρατος, треволненіе, Τρεκρία, и проч. Така и наше-то тука имя е было или Тревель = Тревелій, сирѣчь много великъ Τρεπύςτος, или Требѣлъ = Требѣлый, то есть много бѣлъ, Λευοτάτος, или вѣрло слободенъ, πάνυ ἐλευτερος, защо по Старославенски бѣлъ значи и слободенъ.

Комерсій или Кормесій (Κομέρσιος, у Фесфана, согmesius у Анастаса). — Кое ли отъ двѣ-ты писанія е по право! Види ны ся да е второ-то, и тогава явно происходи отъ Славенскж-тж рѣчь Кормъ, по Българскы Кърмъ, кърмилъ, кърмиж, като да речешъ Кормесій = Кормесъ = Кърмець, то есть кърмитель; може да происходи и отъ Славенскж-тж подобно рѣчь корма (по Греческы πηδάλιον, по Турскы дюмень), като да рѣчемъ че Кормесій = кормчий πηδαλιούχος, дюменджи).

Телѣжъ или Телець (Τελέσιος, τελετής, Teletzis). — Треба ли и тука толкуваніе? Първо-то отъ тыя двѣ писанія на едно и тоеже имя происходи отъ Славенскж-тж рѣчь телѣга, кой-то днесъ Българи-ти зовжтъ по просто талига, и тогава телѣжъ произносимо телѣшъ и отъ тажъ Греческо-то Τελέσιος, като да речешъ телѣжникъ. Второ-то произходи отъ Славенскж-тж рѣчь теле, и значи сжщо-то что е и писано телець, ταῦρος.

Савинъ или Сабинъ (Σαβίνος, Sabinus). — И днесъ юще Българе-ти употребяватъ имя Сжбн, происходящее явно отъ себе, себиж. Това имя Греко-Латински-ти писатели го промѣнили и представили като че е Латинско-то имя Sabinus Сабинусъ.

Паганъ, или Вайянь (Παγανός, βοτάνος), — Явно е че тука Гречески-ти писатели, виѣсто б кое-то немжтъ, писали единъ π а други ϐ; и виѣсто я, кое-то такожде немжтъ, писали единъ γ а други α. Положи виѣсто чужестранны и злѣ употребены-ты тыя буквы Славенскому языку собственно принадлежащы-ты б и я, и ще ви-

дѣшъ какъ Παλινδς и Βαλινδς ще станѣтъ чисто Славенско и Българско имя Баянъ.

Телеръ, Телеригъ, Телерихъ, Елерихъ, Пеллеригъ, Черигъ (Τέλερος, τελέριος, Τελέριχος, Ελεριχος, Πελλέριγος, Τζέριγος). Етошестъ различни писанія на едно и тоеже имя. Кое е право и кое не е криво? Вѣроятно е паче да сж сички-ти криви. Обаче совсе това види ся никакъ отъ дѣѣ-ты му началны начертанія Τέλερος, Τελέριγος, кои-то соотвѣтствовать довольно съ Телеръ, Телерый, че то имя окончанія Славенскы, какъ-то и коренъ Славенскы и слѣдовательно было е прозвание Славенско.

Кардамъ (Καρδαμος, Καρδάμης). — Весма вѣроятно сіе имя происходитъ отъ Корда рѣчь Славенскѣ значущѣмъ саблѣмъ, и е было Кордянъ произносимо по Русскы обычай Кардянъ; а Греци-ти не имѣюще я, писали сж вмѣсто него а, и проиѣнили и на м като ближии едно съсъ друго, дали на имя-то и едно Греческо окончаніе, кое-то единъ писалъ α а другы η и така направили Κίρδαμος и Καρδάμης.

Крумъ, Крумъ, Хруинъ, Крума, Кремъ, Кривъ (Κροῦμος, Κροῦρος, Κροῦμος, Chrunnus Crumas, Κρέμ, Κροῦβος). — Видите колкообразно писаніе за едно толкова просто и кратко имя! Ако добръ обаче преислнмъ, ще видимъ че малка-та разлика коя-то ся находи между сички-ты тѣя писанія довожда ни пакъ да кажемъ че, какъ-то вишеречено-то имя Кормесій, така и настоящее-то происходитъ отъ Славенскѣ-тѣ кореннѣ рѣчь кормъ, коя-то по Български ся пише и кърмъ и крѣмъ; и понеже произведено-то треба да е различно отъ онова, изъ кое-то происходитъ, треба да речемъ че най право е было написано Крумънъ, зашто-то писано по Българскы крѣмънъ и по Русскы Кормънъ, значи страдателно нахраненъ, какъ-то Кърмецъ значи дѣйствително хранецъ. пытатель.

Мортагъ, Омортагъ, Мутрагъ, Крѣтагъ, Омври-

тягъ (Μορτάγιον, Μορτάγιον, Μορτάγιον, Μορτάγιον). — Отъ тѣхъ различни писанія ако извадимъ Κρτάγιον, кое-то е явна погрѣшка у Кедрина, защо самъ Кедринъ на друго мѣсто го пише, като други-ты, Μορτάγιον, ще видимъ че въ сички-ты коренна рѣчь ся явява мрт коя-то по Български бы ся писала мърт или мъртъ, и отъ кой-то съ приложение на предлогъ-тъ съ, става смъртъ или сирѣчь, рѣчь сжщественно Славянска. То ны стига да ны увѣряче и това е имя Славянско; а отъ неѣ произведено какво ли е было то имя на истинѣ: Мъртъгъ ли като да речешъ мъртъвякъ или Омъртъгъ, или друго нѣкое, то е намъ все едно.

Валдимиръ (Βαλδμερ) — И више (стр. 93) видѣхмы че Waldemar и тука виждамы че Βαλδμερ не е друго, и не може да е друго освенъ Славенско имя Владимиръ.

Борисъ, Богорисъ (Βόρις, Βορίτης, Βόρις). — Освенъ что не сж имали бѣ та ся го писали съ в, нѣкои отъ Гръцы-ты като уже по тѣсно и по ближно сношеніе имуще съ Българи-ты, писали вѣрно това имя Βόρις какъ-то го и въ Славено-Български-ты памятници находимъ написано, но нѣкои пакъ го поискривили и преправили на Βόγρις, като да рекжтъ Бо-орисъ какъ да е да е, за него не може никой да има сумнѣніе че е чисто Славянско, защо и коренна-та му рѣчь находимъ и самъ Боръ, и сложенъ съ други части за составленіе на премного Славенски рѣчи, на пр. бори, борѣ, борѣба, соборъ, и проч. И въ Русски-ты Лѣтописи намѣрямы мнозинѣ именуемы съ това исто-то имя Бо-рисъ или Боришъ.

Ето какъ дойдохмы даже до время-то на Българско-то Крещеніе, кога-то веке ся превело св. Писаніе на Славенски за новокрещены-ти Българи, и не найдохмы на едно почти имя отъ Български-ти началници, кое-то да не бы можило, или тѣй или онѣй, да ся покаже Славенско. Доказва ся убо и отъ тамо че древни-ти

наши соотечественници Българе, не были нито Татаре, нито Финни, но были чисти Славяне.

Но тая истина чи Българе-ти сж были отъ край Славяне, и говорили языкъ Славенскы, юще по іасна става като видимъ че временно разстояніе, въ кое-то полагать Българско-то смѣшеніе съ Славены-ты, кога-то уже начали да ся учять отъ подданныцы-ты свои Славенскы, и тѣхно-то крещеніе, кога уже ся научили и преучили толкова що забравили негли совсѣмъ древнія-тъ свой языкъ и говорили само и чисто Славенскы, това, кажемъ, временно разстояніе и толкова малко, що не бы никакъ възможно было за толкова малко время да ся преобърнѣтъ Българе-ти отъ иноязычни на Славеноязычны. И дѣйствително преводъ-тъ на св. Писаніе на Славенскы за новопросвящени-ти Българы, не е былъ по късно отъ л. 863 по Р. Х; такожде преходъ-тъ на Българы-ты презъ Дунавъ-тъ и населеніе-то имъ какъ-то казвать, между Славены-ты въ нынѣшня-тъ Българіѣ, не е было по рано отъ л. 679 по Р. Х., а какъ по напредъ Българе-ти имали свое-то царство и населеніе задъ Дона, и тогава само, раздѣлившеся на петъ части, минѣли рѣшително и невѣзратно за насамъ, това ны доста іавно извѣстиятъ Нѣкифоръ и Деофанъ ⁽¹⁾. Убо отъ 679 до 863 има само 184 го-

Ето що пише Нѣкифоръ за това :

1) « Περὶ τὴν Μαῖωτην λίμνην, κατὰ τὸν Κώφιναν ποταμὸν, καθίσταται ἡ πόλις καλουμένη Μεγάλη Βουλγαρία, καὶ οἱ λεγόμενοι Κότρυαι ὁμοφυλοὶ αὐτῶν. Ἐν δὲ τοῖς Κωνσταντίνου χρόνοις, ὃς κατὰ τὴν δύνειν ἐτελεύτα (л. 842-668), Κεῦράτος τις τοῦνομα, Κύριος γινόμενος τῶν φύλων τούτων, τὸν θῖον μεταλλάξας, πέντε καταλιμπάνει εἰσὺς... Οὗτοι.. ὀλίγου παρῳχηκότος χρόνου, διέτησαν ἀλλήλων, ἕκαστος αὐτῶν τοῦ λαοῦ ἴδιον μέρος ἀποτεκνόμενος. Ὁ δὲ μὲν αὖ Βασσιανός.. ἐν τῇ προγονικῇ γῇ διαμένει .. ὁ δὲ β' λεγόμενος Κότρυχος, τὸν Τάναϊν περαιωθεὶς, ᾠ-

дины, а въ тождова время да ся преобърне единъ цѣль народъ, като да не остане веке нищо отъ първия-тъ му языкъ, то бы было едно чудо, като онова що показалъ Богъ между Ноеви-ти потомцы на Вавилонскыя-тъ столпы!

Но освѣнь това мы имамы точны исторически свидѣтельства кои-то показватъ че Българе-ти кои-то остана на Волгѣ въ древнѣ-тъ Българіѣ, были почитаеми за Славяны и говорили по Славенскы даже въ 10-тъ вѣкъ; а ако праотци-ти имъ были така Славене, какъ бы могли да не бѣдѣтъ Славене и сами тѣи отъ нихъ произшедшии и на Дунавъ въ Мѣсїѣ преселившиися Българе? Решени-ти свидѣтельства сѣ тѣя:

κτσε τούτων ἀντ'αυτῶν ὁ δὲ δ' τὸν Ἰστρον διαβάς, ἐν Παννονίᾳ τῇ νῦν ὑπὸ Ἀβάρων κεκμένη αὐλιζέτας, ὑπόσποντος τῷ ἐγχωρίῳ ἔθνει γεόμενος; ὁ δὲ ἐκὰτὰ τὴν Ῥαβεννησίαν Πεντάπολιν ἰδρυσάμενος, ὑπόφορος Ῥωμαίοις ἐγένετο τῶν τῶν ὁ λοιπὸς τρίτος ἀδελφός, ὄνομα Ἀσπαρούχ, τὸν Δάναπριν καὶ τὸν Δάνασριν ποταμὸν περιωθῆς, περὶ τὸν Ἰστρον οἰκίζετας τόπον πρὸς οἰκίτην ἐπιτήδιον, ὄγλον*) τῇ σφῶν καλούμενον φωνῇ. Послѣ като приказва какъ дошли тамъ Греци-ти за да ги ударятъ и распѣдятъ и какъ не само не можили да имъ сторятъ нищо, но имъ дострашало и ся върнали бѣжешкомъ прѣзъ Дунавъ-тъ насамъ, повѣствува какъ Българе-ти ги потирили, минѣли и они Дунавъ-тъ, и дошли даже до Варѣж, гдѣ-то и ся запрѣли и обладали сичкы-ты околны мѣста, и прилага какъ покорили и тамъ близо живушцы-ты Славены: «Κριτῶσι δὲ καὶ τῶν περικυκλωμένων Σκλαβινῶν ἔθνων, καὶ οὗ; μὲν τὰ πρὸς Ἀβάρους πλησιάζοντα φρουρεῖν οὗ; δὲ τὰ πρὸς Ῥωμαίους ἐγγίζοντα τηρεῖν ἐπιτάττουσιν» (Niceph. p. 22-23). Това исто-то приказва и Теофанъ (p. 297-299).

*) Тая рѣчь ὄγλον, коѣ-то Теофанъ пише Ὀγκλόν, не е друга освѣнь Славено-Българскѣ-тъ жгль = оугль, γωνία; отъ коо-то ся цакъ види че Българе-ти іоще тогава говорили по Славенскы.

Ученный Френъ (Eggen) издатель Ибн-Фочлана, арабскаго писателя 10-го вѣка, казва въ предисловіе-то си че той арабскы писатель смущавалъ обычайно имена-та Славены и Българи и ги пріималъ едно за друго.

Тойже Ибн-Фочланъ, бывшій единъ отъ посланницы-ты Халифа Багдатскаго Муктедира къ Българскому Князю при Волгѣ, называва того Князя въ свое-то на Българіѣ-тѣ описаніе, царь Славянскій, и казва че подданны-ти му го наричали своего владаваца, то есть, владѣтеля; казва іоще че той владаваць заповѣдалъ да му дадѣтъ да пие медово вино, кое-то по туземныя-тѣ языкъ ся зовало сывочка.

Хаджи-Калфа, другы арабскы писателъ казва че Българе-ти имали языкъ и обычаи сходны съъ Русскы-ты.

Алмасъ, сынъ Силковъ (какъ-то чете това имя Г-нъ Сенковский) или Василковъ (какъ-то го чете Г-нъ Френъ), владаваць Българскы, пріявшій мюсюманскѣ-тѣ вѣрѣ, титуловался и той царь Славянскій; обаче не бы можилъ да носи тѣхъ ті-тлѣ, ако не быхъ истинно были Славене Българе-ти негови подданныи, защо мюсюмански-ти негови просвѣтителѣ не сѣ могли да бѣдѣтъ въ толкова заблужденіе що да не знаѣтъ съ каквы люди имѣтъ да правятъ, съ Турцы ли или съ Славяни.

Шемседдинъ Мухаммедъ, арабски Географъ приводимый отъ Френа, писалъ какъ нѣкои-си Българе, кои-то отходили въ 10-тъ вѣкѣ на Меккѣ за поклоненіе, като дошли на Багдаты, были отъ него попитани що были за народъ? а они му отвѣщали: «Ніи смы Българе, а Българе-ти сѣ смесени отъ Турцы и Славены; кое-то ще каже че Българе-ти, бывше отъ край чисти Славене, размыслили ся послѣ съ Турцы кои-то нашли на землѣ-тѣ имъ и ги покорили, какъ-то ны казва Історія-та.

Тия и други такива свидѣтельства ¹⁾ доказватъ на право и безпрекословно че Българе-ти были и въ началѣ и напослѣдокъ племѣ Славянско, и говорили, какъ-то и днесъ говорятъ, языкъ чисто Славянски; иначе бы много трудно да ся разумѣе какъ бы забравили така лесно и скоро языкъ-тъ си, и какъ не быхъ сохранили нито една рѣчь отъ първыя-тъ си Татарски, или Фінски или кой-годи други языкъ, когато видимъ въ Франціѣ, въ Англіѣ и въ други такива мѣста, кои-то дошли и завоѣвали народи иноязычни, че като ся разиѣсили съ туземны-ти покоренныя имъ народы, разиѣсилъ имъ ся и языкъ-тъ, и така стои и дору и до днесъ разиѣсенъ, сирѣчь составенъ разиѣсено и отъ двѣ-ти язычны стихіи, безъ да ся изгуби совсѣмъ ни една. А на противъ въ Българіѣ-тъ, какъ-то днесъ така и въ Борисово-то время, сирѣчь ок. 184 само години отъ какъ дошли тамо Българи-ти и ся разиѣсили ужъ съ Славены-ты, говоримыя-тъ языкъ е былъ чисто Славенскы, безъ да има въ себѣ ни една рѣчь Татарскъ или Фінскъ, кое-то е невъзможно, ако не бы были Славене изъ начала.

Мислимъ че съ вышепредставленны-ты изсѣженія мы доказахмы довольно, по силѣ-тъ си, три-ты оныя вещи кои-то отъ край рекохмы че ищемъ да издиримъ, сирѣчь гдѣ сж испърво живѣли Българе-ти, какъ ся сж въ началѣ наричали, и какво сж племя были. Такво-зи едно изслѣдованіе бѣше нужно за объясненіе, и въ тоже время за допълненіе на совсѣмъ оскудны-ты първи страницы на Българскъ-тъ Історіѣ. Покусихмы ся да направимъ настояще-то, не като нѣщо пѣдно и непорочно, не дай Боже да имамы таква-зи продерзливость, но само за да дадемъ на нашы-ты учены и родолюбиви читатели поводъ да ся потрудаютъ и напишѣтъ нѣщо много по добро и по съвършенно отъ наше-то, за да бы то послужило на истинѣ като введеніе на бѣднѣ-тъ нашъ Българскъ і-сторіѣ. Дай Боже!

(¹) Видѣтъ тия свидѣтельства подробно изложены и описани въ любопытнѣ-тъ статіѣ В. В. Григорьева » Волжскіе Булгары помѣщенѣ въ Библіотекѣ для чтенія 1836. том XIX. отд. наукъ и художествъ стр. 1—31.

КРАТКО НАЧЕРТАНИЕ

За това, що Българско Архієпископство и
църковно священноначаліе нхно не зави-
сѣло отъ Цариградскаго Патріарха въ ста-
ры времена, а именно отъ 535 до 1767
година.

отъ

АР. Б-ДАНА.

Обращаючи вниманіе на Българска Іерархія или Священнона-
чаліе въ сегашно негово състояніе, находиме го въ съвършенно
подчиненіе и, можеме да кажеме, въ порабощеніе Цариградско-
му Патріарху. Всичко високо духовенство, какво-то Епископы, Ар-
хієпископы и Митрополиты за Епископскы Български престола се-
га Цариградскій Патріархъ избира и при това изъ едны само Гръ-
цы, Онъ ги посвѣщава въ Цариградъ и онъ ги праща въ Бълга-
рію¹⁾ на Български Епископски Столнины; Българе сега въ това

¹⁾ Тува подъ ние България се разумѣва всячко Българско населеніе и Български
градища въ Европейска Турція.

Отношеніе са утѣснены и имъ са се отнели нѣхни-тѣ права. Они сега въ своя-та Іерархія погоре отъ священническа степенъ нѣматъ право да занимаватъ, а къ Епископска степенъ и престолъ на природны-тѣ Българе закрытъ е всекій достѣпъ. Единъ Българинъ Священникъ съвѣтъ трѣбва да се погърчи за да може да се възвыси на единъ по высокъ Священный чинъ. Такво очевидно неестественно и весма пагубно по свои послѣдствія положеніе Іерархіи Българскаго народа неволно приводитъ всекого къ слѣдующій въпросъ: » всегда ли е было това въ сія Іерархія така, или е имала она въ старо-време природны изъ свой родъ върховны Църковны Пастыри, кой-то не зависѣли ни отъ Цариградскаго ни отъ други Патріарси? » — Мы знаемъ, що на Българска Църковь, още при първо нейно появленіе, Римска и Цариградска Църкви употребляваха всички свои силы да ѣѣ присвоятъ, но была ли она подчинена въ Іерархическо отношеніе на нѣкоя изъ нихъ така, каквото ѣѣ находимъ сега въ съвършенна зависимость отъ Цариградскаго Патріарха? — Возможное рѣшеніе на сей вопросъ ще быде предметъ на сегашно наше изслѣдованіе. И, утверждающися на свидѣтельства, что се находятъ въ Исторіи и въ стары писатели, отговоримъ, що Българскѣ-тѣ Църковь въ древны времена своего си существованія имала е Самостоятельна и отдѣлна Іерархія и Первосвятители нейны не зависѣли ни отъ Римскаго ни отъ Цариградскаго Патріарха нито кога были избраны нито кога были посвѣщаваны въ Архіепископскій Чинъ, нито кога са управлявали Българска-та Църковь. Понеже во 1-хъ, още въ шесто столѣтіе Царь Юстиніанъ (Великій), коги подчини на Епископіа Прими Юстиніаны, сегашній Охридъ ²⁾ сѣверны Иллирійски области, кой-то бѣхъ завладѣны послѣ отъ Българе-тѣ, такожде обѣ Дакіи и Па-

²⁾ Припа Юстиніана отъ сега ще наричано и со сегашно ѣѣ име: Охридъ, а Архіепископа ѣѣ: Охридскій. —

нонія, тоги даде онъ на тая Епископія и права независимости, и по тая права Архієпископи Охридскіи были избираеми въ Архієпископско достоинство отъ Соборъ на Епархіални-тъ ѿ Епископи и были утвърждаеми въ това достоинство тамо на мѣсто-то имъ. Въ 2-хъ, коги Българе-Идолопоклонници завладѣха и Охридъ съ подчинени-тъ му Области, тоги, щомъ токмо начна да се распростира и между нихъ Христіанство и щомъ токмо гачна да се появя и устроява въ нихъ Църковь, незабавно ся появиха въ нихна Іерархія и права-та, кон-то Юстиніанъ Великій беше даровалъ на Охридска Епископія; по тая права Архієпископъ Охридскій и всея Българин, родомъ Славено-Българинъ ся избиралъ въ това достоинство отъ неговъ Съборъ и ся утвърждавалъ въ Архієпископскій чинъ отъ Българскаго Царя, кое-то ся пазило дотоги, докогито е съществувало Царство Българско. Въ 3-хъ, послѣ паденіе Царства Българскаго, Архієпископъ Охридскій и всея Българин, какъвъ да беше родомъ, Българинъ или Гръкъ, ако и ся назначаваше въ степень Архієпископа и ся утвърждаваше въ това достоинство и отъ Цариградскаго Гръческаго Царя, но това ся правеше независимо отъ Цариградскаго Патріарха, и тая независимость Охридскій Българскій Архієпископъ удържа и послѣ паденіе Цариграда по послѣ отъ поливина осмнадесятаго вѣка.

I

Юстиніанъ Великій, Славянинъ Охридскій, царь Гръчeskій, триста години предъ крещеніе Българско възвыси градъ Охридъ, свое-то незнаменито мѣсторожденіе ³⁾ не токмо на степень първо-класныхъ градовъ Имперіи, но и направи го въ църковна Іерархія да

³⁾ И сега Македонски и Албански Българи укрѣпватъ на Преспа, недалеко отъ Охридъ, како на мѣсторожденіе Юстиніана Великаго.

е независима Архїепископія. За това пѣщо, освѣтъ послѣдни писатели, Прокопій, сѣвременникъ Юстиніановъ, свидѣтельствува. По-дробно описуваючи происхождение и сѣществованіе на Охрида, онъ упомина и за Архїепископа му и говори. » Прима Юстиніана (Охридъ) есть столица Архїепископа Иллирїискаго » ⁴⁾. Овому Архїепископу Юстиніанъ далъ во власть за Священноначальническо управление варварски во Европа земли, кои-то тоги се находили въ Цариградска Имперію ⁵⁾, именно: Внутрення и Прибрежна Дакія, Тривалія или Превалія, Дарданія, Върхня Мизія, Пацонія, Нижня Мизія и Нижня Македонія ⁶⁾, и въ 550 година Императоръ Юстиніанъ обнародовалъ е това презъ свое окружно писмо. Но за да има това негово распоряженіе Църковна величественность и сила, какъ-то замѣчава Бароній, приканилъ е Вигилія Папу Римскаго да се согласи на учрежденіе независимаго Архїепископства Охридскаго ⁷⁾. Това учреждение, какъ замѣчава изыскательный и святопочившій Никодимъ, монахъ святогорскій въ негово Кормчія, было признано и утвърждено и отъ пятый Вселенскій Съборъ ⁸⁾. Юстиніанъ, щомъ даде мѣсто Охридскому Архїепископу непосредственно послѣ Вселенски четыре Патріарси, уполномощи го надъ всички вышеупомянуты области и даде му право да ръкополага и да сѣди Епископи и всички Църковници тамошни безъ да се допыта да нѣкого си другого Патріарха, да има свой съборъ и той съборъ да изби-

⁴⁾ Procop. lib IV, de Aedific. Cap. 1

⁵⁾ Кой е читалъ преселеніе на варварски народе и нападеніе нихно на всеобща Римска Имперія, той ще се увѣри, колку е владѣлъ Париградъ въ Европа во време Юстиніана. —

⁶⁾ Глѣдай по долъ въ Юстиніаново писмо къ Епископа Кателіана.

⁷⁾ Vigon ad an. 555 J. VII, pag. 537 Christ. Orient. T. II N. XXV. pag 21 283. et 284.

⁸⁾ Πράξεις τοῦ Ἀσκήτος Σαῶνιζος edit 1800 pag. 112. σημειοῦται ὅτι

ра и да възводи Архієпископа своего на Архієпископскій престолъ. Это що пише Царь Юстиніанъ въ свое окружно писмо: » Повелѣ-
ваме, дабы блаженнѣйшій Архієпископъ Примы Юстиніаны—Отечес-
тва нашего ималъ всегда подъ свое управленіе, колку-то ся отъ-
си до съдъ и разправа (Jurisdictione). Епископи Епархій: на вну-
трення и прибрѣжня Дакіи, на Триваліа, Дарданія, Врѣхня Мизія и
Панноніа, Онъ да ги рукополага, а неговъ Синодъ да го рукопо-
лага него самага⁹⁾. » и проч. — За това нѣщо по пространно чи-
таме въ друго Юстиніаново писмо, кое-то пратиъ онъ Охридско-
му Епископу Кателіану пятнадцатъ години попереди отъ упомену-
то-то, именно въ 535 година. Это що пише онъ Кателіану: » Вся-
чески старающися да възвеличимъ наше отечество, мы ищимъ да
го распространимъ съ поголѣми приращенія (Incrementis) и во Іе-
рархическо отношеніе; Заради това желаеме дабы Святѣйшій Първо-
священникъ Примы-Юстиніаны—Отечества нашего—по време (рго-
тепороге, *κατὰ τὸν χρόνον*) былъ не токмо Митрополитъ, но и Архіе-
пископъ; а други-тѣ области нека да бѣдаты подъ негова власть,
и именно: какъ внутрення Дакія, така исто и Прибрежня-та, та-
кожде Нижня Мизія¹⁰⁾, Дарданія, Превалитанска область, Нижня
(Secunda) Македонія и часть Нижня Панноніа, що е въ Баценскій
округъ. » И пакъ подолѣ въ това исто писмо пише: » Всячки На-
стоятели (Първосвященники) вышеупоменутия Примы-Юстиніаны
нека да иматъ преимущества (преагегатива) и всячка власть Ар-
хієпископа да уполномощавать и да располагать въ казанни-тѣ о-
бласти, нека да иматъ такожде първо достоинство, найвысокій свя-

⁹⁾ 131 — Окружно писмо между царски указы Юстиніанови.

¹⁰⁾ Удивительно, що въ Окружно-то писмо ся спомина Горня Мизія,
а тука Долня-та. И въ двѣ-тѣ писма требъ да е нѣкое опущеніе, зашто-то
имамъ находиме и двѣ-тѣ Мизіи подъ Охридско Архієпископство.

щенническій чинъ, найвысока степень чести. А Епископи на тѣхъ области нека да ся находятъ въ пълна зависимость отъ твой престолъ и нека да те иматъ одного тебе за Архіепископа » — и проч. Щомъ облече съ тѣхъ преимущества Охридскаго Архіепископа Кателліана, Юстиніанъ утвърди исты-тѣхъ преимущества и за негови Преемници съ слѣдующи слова: » Ты самъ и всички (послѣ тебе) Първосвященници Прими-Юстиніаны нека сами (безъ сношеніе съ другаго) удържавать и прекращавать всекакво несогласіе, що ще произникова между Епископи-тѣхъ, такожде они нека гы рукополагать, и всички-тѣхъ вышеказанни области не требъ да ся относять къ другого нѣкого си, освѣнь своего Архіепископа. Той (Архіепископъ) да има пълна власть и свобода окончательно да рѣшава църковни-тѣхъ дѣла и да възводи въ чинъ. »... Найпослѣ въ заключеніе своего писма Юстиніанъ говори: » Заради това, за да знай твое Блаженство наше распоряженіе, прашае сегашній той указъ честному Престолу твоему, дабы Църковь отечеста нашего навсегда имала такво благодѣаніе во слава Всемогущаго Бога. А коги-то ся случи да ся представи преемникъ твоего Престола, то узаконяваме да ся поставя неговъ Архіепископъ отъ неговъ честный съборъ Митрополитовъ ¹¹⁾ » и проч....

Изъ тѣхъ две писма Юстиніана Великаго видиме, що Охридска Епископія удостоилася да има такви исто права, какви-то иматъ Първенствующи-тѣхъ Епископіи, сирѣчь: Цариградска, Александрійска, Антиохійска и Іерусалимска. По тѣхъ права нейный Епископъ получилъ е Независимость (*αὐτοκεφαλία*) и Самостоятельность (*αὐτονομία*), коя-то съ нищо не ся отличава отъ независимость и самостоятельность на четиры-тѣхъ Патріарси. Тая независимость и

¹¹⁾ Christ. Orien. T II. pag. 19 et. 20. —

самостоятельность между други-тъ преимущества, Юстиніанъ показаль особенно съ наименованіе: Архіепископа. Онъ пише: » дабы святѣйшій Първосвященникъ Примы-Юстиніаны—Отечества нашего — былъ не токмо Митрополитъ, но и Архіепископъ. — » Изъ кое-то ся види, защо-то титло Архіепископа не е было едно пусто титло, какво-то сега, но имало си е своя сила и значеніе. — Това учреждение Юстиніаново остана неизмѣнно и послѣ смерть на своего учредителя, какво-то видиме изъ писма на Папа Григорія Великаго. Сей Святитель, пощо узна отъ Охридскій Сѣнодъ, защо-то овый Сѣнодъ избралъ е Епископа Іоанна за Архіепископа Иллирійскаго, въ писмо свое къ всички Иллирійски Епископи одобрилъ е такво избраніе за това, защо-то е станало съ единодушно нхпосъгласіе. Онъ пише: » Вы ако да пазите порядокъ на стари обычан, то това нѣщо и намъ донася радость за ваша грыжа за това, и братство ваше быва безопасно за ваше распоряженіе. И така понеже мы узнахмѣ изъ писма ваши, кои-то ни пратихте, че сте избрали вы Іоанна, нашего брата и соепископа съ единодушно съгласіе на всички-тъ вы, а также и съ съзвоненіе Свѣтлѣйшаго Князя; то мы премного ся възрадовахмѣ, защо-то, помощію Божіею, възведенъ е въ дѣлжность Священноначалія той, кого-то общій съдъ вашъ нашелъ е достойнаго за това нѣщо. Заради това, съгласно съ ваше предложеніе, и мы, величіемъ нашего изволенія, утвърждаваме упомянутаго нашего брата и соепископа въ той Священнической чинъ, въ кой-то е туренъ вещь отъ васъ. » И пакъ онъ продѣлжава: » За пужно находиме да съвѣтуваме ваше-то братство да ся покорявате непрекословно избранному отъ васъ какво-то въ това, що ся относи до Църковный чинъ и до право-то ученіе, така исто и въ всичко друго, що не противорѣчи на Канонически правила, зада може ваша-та покорность да докаже, що ваша любовь го избрала послѣ ваше здраво разсужденіе » ¹²⁾.

¹²⁾ Epist. Papae Grig. Liber. IV Epist VII.

Такво исто избраніе е было съ Епископа Льва коги-то съборъ Охридскій е избралъ изъ-средь себеси Льва за Архіепископа Охридскаго, то истый Григорій Папа написалъ е и овому Епископу писмо, въ кое-то изъявлялъ своя радость за избраніе-то му въ Архіепископа Охридскаго съ съгласіе на всичкій съборъ и съ съизволеніе Князя ¹³⁾, по обычай, пратилъ му Омофоръ. Онъ писалъ Льву: » Като пріяхъ извѣстіе отъ наши братія и соепископи, чи вы сте призвани на священноначальническо мѣсто съ единоподношно на всичкій съборъ съгласіе и съ воля свѣтлѣйшаго Князя,—мы съ велика радость въздадохме благодареніе Богу създателю нашему и исто какъ братство твое и мы такожде во всичко имъ съчувствуваме, и молиме Всемогущаго Бога, дабы онъ самъ, какво-то избралъ ваша любовь презъ своя-та му благодать, така исто и да ю покрыва во всичко съ свой-му покровъ,—пращаме Ви, по обычай, и Омофоръ » ¹⁴⁾.

Третье писмо на той святой Папа, кое-то ся относи до Охридска Архіепископія ся находи на имя Феликса, Епископа Софійскаго (Сардикійскаго) въ Българія. Въ това писмо Папа увѣщава Феликса да ся покорява и да ся не противи Архіепископу Охридскому. » Извѣстихмеса, пише Григорій Феликсу, защо братство твое неще да ся покорява брату нашему Іоанну, Епископу При-

¹³⁾ Неизвѣстно тука ни име ни мѣстопребываніе князя, но правдоподобно можн да кажеме, що Юстиніанъ, какъ Славянинъ родомъ, изъ вышеказанны-тъ Области варварски, или по добръ да кажиме, Славянски составилъ Охридско Княжество, и гражданскій управитель Охридскій былъ князь варваромъ или Славяномъ въ Цариградска Държава, въ нѣкоя зависимость отъ Цариградскій Престолъ. И Акумъ, въ Юстиніаново време ся нарицалъ: *ὁ τοῦ Ἰλλυρικοῦ βασιλεὺς Ἀκούμ, ὁ Οὐλός*. Cedrin T. I. pag. 293. — Желательно е да ся заематъ учени-тъ съ той мой намекъ.

¹⁴⁾ Lib. IV epist. VIII.

мы-Юстиніаны, какво-то обыкновеніе иска това..... Заради това те увѣщаваме да отфърлишь високоуміе, да ся смиришь и непрестанно да ся покорявашъ твоему распорядителю (ordinatori), упомянутому нашему брату и соепископу » (¹⁵) и проч. Изъ тѣя писма Папы Григорія ясно видиме, защо и въ сіе време Охридскій Архіепископъ независимо и самостоятельно управлялъ е Църковна-та Іерархія во всички-тѣ области, кои-то ся упоминають въ Юстиніанови-тѣ писма и упазилъ е права-та, кои-то е даровалъ Юстиніанъ на Охридска Архіепископія, именно: Онъ ималъ е подъ свое управление Епископи и съборъ отъ тѣя Епископи, по изволеніе Иллирійскаго или Охридскаго Князя избиралъ го и възводилъ го на Архіепископскій чинъ и Престолъ ¹⁶).

¹⁵) Epist. X.

¹⁶) Въ писма-та си Св. Папа Григорій Великій показува нѣкоя-си Начальническа власть надъ Охридскаго Архіепископа и Охридскій Съборъ какъ надъ подчиненнаго нему и какъ чѣмъ безъ негово соизволеніе и Омофоръ не могло да бѣде полно поставленіе Охридскаго Архіепископа отъ единъ токмо Съборъ Охридскій, а изъ послѣдно-то писмо пакъ ся види, какъ чѣмъ Архіепископъ Іоанъ не могълъ е да усмири подчиненнаго си Феликса, а го предалъ на своего си Начальника. Мы, знаючи, що всички тѣя области по преди бежа въ Округъ на Римска Архіепископія, но видящи и това, що Охридска Архіепископія законнымъ образомъ извадена е изъ-подъ зависимость на друга Архіепископія съ всички тѣя области и що всички Епископи на исти-тѣ области са подчинени сѣмо на Охридскій Архіепископъ, ограждаваме неприкосновенность на Независимость-та и Самостоятельность-та Охридскаго Архіепископа и неговыхъ Епископовъ отъ непосредственна власть надъ нихъ Григорія Великаго съ слѣдующи правдоподобны предположенія и именно: 1° Синодъ Охридскій или Иллирійскій заедно съ Князя си избралъ е и възвелъ е на Архіепископскій степень Іоанна и Льва безъ всекое за това предварително писменное сношеніе съ Римъ или съ Цариградъ и само послѣ отъ какъ утвърдилъ Българскій, или Славено-Варварскій Князь това избраніе и възведеніе Синодъ сей извѣстилъ е Григорія Великаго за своего Първосвятителя съ просьба за да знае, чи го избрали по правила Църковни и соборно по узаконе-

Что быде съ Охридска Архієпископія въ седмый вѣкъ послѣ Папа Григорія Великаго и послѣ Охридски Архієпископи Іоанна и Льва, ся продължавала ли още въ той вѣкъ нейна независимостъ какво-то при Іоанна и Льва, или заедно съ смърть-та имъ ся упразднила, мы за това нѣщо не можехме нищо да найдеме нито отъ Папи-тѣ, нито отъ Патріарси, нито отъ нѣкойси писатель отъ оно-ва време. Токмо позднѣйшій Писатель Лекієнъ утвърждава, що Юстиніанови Права, кои-то беха даровани на Охридска Архієпископія, съществovali въ нея до това исто време, коги-то Българе-Идолопоклоници въ Царствованіе Константина Погоната (въ 678 г.) ся распростреха отъ Дунавско устіе (Сулина) дори задъ Превалянтанска область и истребиха тамо Христіанство. И вѣистинна, въ седмый вѣкъ отъ-къмъ Юговѣстокъ Български пѣлчища часто про-ходиха съ огънь и съ мѣчь въ рѣцѣ си отъ Сулина право до са-мый Епиръ (Янина), а това естествено могло да прештествова Цариградскому Патріарху за всекакво сношеніе съ Охридска Архіе-

ніе Юстиніаново, какво-то и самъ Григорій пише. • Ако да ся пазѣ у васъ дрєвнее обикновеніе. • 2^о Въ старо време, какво-то и сега, былъ е Църковный обычай да се извѣщавать взаимно Църкви-тѣ не токмо за избраніе своего Първосвятителя, но и за други замѣчательни премѣны и уредбы въ нихъ, какво-то видиме изъ Исторія, що това е было и между Римска и Цареградска Църкви до съвършенно-то имъ раздѣленіе. 3 Григорій Великій, какво-то всекій може да ся увѣри изъ всѣчки негови писма, на весма много Епископи, и можеме да кажеме, гдѣ токмо слушалъ, чи е произведенъ Епископъ или Архієпископъ, прашалъ е утвържденіе и Падіумъ (омофоръ), но токмо «ех того», какво-то самъ онъ казва. И 4^о Мнозина вѣсточни Архієреи даже равни ему, Григорію, прибѣгнували къ него, за святость несева, на съдъ и оправданіе, и Григорій или ги оправдавалъ или ги осѣждавалъ про-тиву воля на нѣхны Първосвятители-распорядители, и даже на такива онъ простиралъ власть кои-то са имали равно ему достоинство, независимостъ и самостоятелность, какво-то Александрійскій Епископъ и други.

пископія. Отъ Сѣверо-Западъ же Лонгобарди и други варварски народи, заради кои-то още попереди упомянутый Папа Григорій Великій съ плачь писалъ е изъ Римски крѣпости Царю Маврикію въ Цариградъ и Александрійскому Епископу Евлогію ⁽¹⁷⁾, такожде могли да пренятсвувать Римскому Папѣ да ся списува съ казанната Охридска Архіепископія, така, що-то Юстиніанови-тѣ права могли и въ сіе време да съществувать и, какъ попереди, да си бѣдять во всячка своя сила въ окруженна-та отъ жестоки Идолопоклонници-варвари Охридска Архіепископія до сако това време, коги-то Българе-Идолопоклонници истребиха тука Христіанство. Освѣнь това, Българе съ свои набѣги на подвластни-тѣ Охридской Епископій области пресѣкающе натамъ пѣть зъ Грьчко-Цариградско духовенство, а Лонгобарди и прочіи варвари за Римско духовенство, за ведношь не овладѣха всички-тѣя области, но постепенно, а именно: Българе поперво овладѣха Мизія или сегашнѣ Българія и ако и несъвършено истребиха Христіанство-то, какъ казвать Византійски Лѣтописци, то, покрайниѣ мѣрѣ, толкува го заглушиха, що едва могло да са замѣти оно и въ простонародіе, потова послѣ вещь ся втрѣгнаха они въ Оракіѣ къ Едрене и Цариградъ, а оттука въ Македонія, къ Сосунъ. Но въ сама-та Средня Македонія, Дарданія и Превалія не ся показваше Българо-Идолопоклонско владычество до царствованіе Погонатово. Токмо въ царствованіе на овый царь (въ 678. г.) Българе нанесохъ въ тѣя области до само-то Адриатическо море и Термопили (въ Грьчко) съвършенный ударъ на Христіанство-то, а съ него заедно и на Църковно-то Охридско Священноначаліе ⁽¹⁸⁾

(17) Lib. IV Epist XXXI. Григорій пише Маврикію: «Азъ страдамъ подъ мѣчи Лонгобардовъ.» И пакъ: «Италія ежедневно овладѣваемая. ся подѣрля Яриу Лонгобардовъ.» И Lib. V. Epist L-X Епископу Евлогію: «Колку мы страждеме отъ Мѣча Лонгобардовъ въ ежедневно опустошеніе, убіеніе и погубленіе, неможеме да искажеме.» —

(18) Memoriae popul. pag. 300 §09.

Но Христіанство ако съществувало въ Македонія, Превалія и Дарданія повечь отъ половина вѣка послѣ Григорія Великаго и Архієпископы Охридски Іоанна и Льва, то оно не е да бъде безъ священство. И вѣистина тука ся находило священство до само-то време, коги-то Българе завладѣли са тѣя страны. Български посланници сама засвидѣтельствовахи на Константинопольскій Сѣборъ въ 867–870. г., що нихни предки (прадѣди) нахли са священство въ тѣя земли, кои-то они завладѣли отъ Гръцы ¹⁹). Но священство, между кое-то, безъ сумнѣніе, были са и Епископи, не могло да бъде безъ единъ върховный Начальникъ, глава и распорядитель црковный, коего ово священство по дарованни-тъ отъ Юстиніана на Охридска Епископія права могло е да избира изъ-средъ себе и да го възводи на Архієпископскій Престолъ безъ всеко списваніе съ Цареградскіи и съ Римски Патріарси и Папы, и избраніе-то му и възведеніе-то му на Архієпископска степень могло е да утвърждава Охридскій или Славяно-варварскій князь-Начальникъ. Споредъ това покѣснии писатели мїрскіи и духовніи отъ начало единадесятаго столѣтія емень до скончаніе шесть надесятаго столѣтія всекій во свое време упомина за Охридски Архієпископи всегда какъ за независими и Самостоятели ²⁰). И така основящися на свидѣтельство Лекіена, вѣрно можеме да предполагаеме, що независимость-та и самостоятельность-та на Охридска Архієпископія отъ Цареградскаго Патріарха съществовала е и послѣ Папа Григорія Великаго и послѣ Охридски Архієпископи Іоанна и Льва до само-то време, до коги-то было въ нея видно Христіанство, и именно до 678-година, сирѣчь, до това време, коги-то Българе-Идолопоклонници истребиха, или по добръ да ре-

¹⁹ In Vita Hadriani Papae 14. —

²⁰ За това казва: Нишъ Доксипатрій, Валсамонъ, Акрополитъ, Козинъ и другіи. —

чеме, обезсилиха, заглушиха ²¹⁾ тука Христіанство-то, а заедно съ него естествено ся упраздниха и нейни священноначалнически права. Но по време послѣ, коги-то Българе-Идолопоклоници ся озариха отъ свѣтъ Христіанскія Вѣры и ся уреди и въ нихъ Църковно Священноначаліе, то даровани-тъ отъ Юстиніана на Охридска Архіепископія права ся появиха въ Българска Църковь и пакъ си пріеха своя прежня сила. —

(Продълженіе)

²¹⁾ Колку ли да е облагода язычество, или Идолопоклонство-то, но, не е възможно да не е имало тайни Христіане и священство. — Добро бы было, ако бы ся заелъ и за това нѣкой си изъ учени-тъ. —

РЪЧЬ

Профессора Константина Зеленецака.

За

Начало-то и образователи-тъ на Черковно-Славенскый езикъ.

Удостоенъ съ почета да запразниа ваш-то вниманіе, Милости-ви Господари, азъ осещамъ сичкъ-тъ мъчнотіѣ на това си положеніе. Въ наше-то врѣме общество-то се не удовлетова, отъ учены-тъ, токо съ едни отвлеченности, че еще помалко съ общы мѣста и пусты выкове. То ище здраво, присмѣтнѣто знаніе, да е близо, колкото са може, до самыи животъ, до Факты-тъ на сама-та дѣйствителность. То са испълно удовлетова, ако че на тѣзи условия придружава народнина на содържаніе-то и самостоятельность на погледа. Ето защо избрахъ азъ за прѣдметъ на това си изложеніе, езика на наш'-та Черква, който обичайно са нарича Черковно-Славенскы. Този прѣдметъ не може да е незанимателенъ за сѣкы Русецъ, на когото въ сърце-то вышѣгы православіе-то служи като единъ отъ найглавны-тъ двигатели. Азъ имахъ за цѣль да прѣдставя, въ колкото е възможно пълненъ систиматическы видъ результаты-тъ на тѣзи разнообразны и многостранчесты за Черковный езикъ издиркы, които много или малко са намѣрватъ прѣснѣжы въ сочиненіе-та на найновы-тъ по тѣзи часть придирицы. Недостиганіе-то на средства-та и на вещество-то насилва ма да да ограничѣ въ тѣзи свѣтлива цѣль; но си чко що може да са знае

за найновы-тъ трудове въ този родъ още сж толкозъ нови. толкозъ малко между насъ распрострѣни, щото испълно са осеща потребността за тѣхно-то составно и общо разгледваніе. Съ това са отрежда точка-та на гледа върху труда, който, при сегашно-то торжество на наука-та и на ученіе-то, прѣдставямъ на благосклонна-та ваша паза, и на ваш'-та сѣдба, Милостиви Господари.

Черковно-Славенско-то нарѣчіе е едно отъ найзабелѣжителны-тъ евленія въ исторія-та на образованіе-то и на развиваніе-то на езыци-тъ. То са е породило отъ прѣвода на книги-тъ св. писанія и на черковны-тъ книги по едно отъ Славенскы-тъ нарѣчія, на Юго-источна-та издѣлка. За туй, въ първоначалный си родникъ, езыкъ-тъ на този прѣводъ заключвалъ въ себе си живъ народенъ говоръ. А въ книжно-то обработваніе на фразы-тъ и на изговаріаніе-то, внесли са въ него Гръцкы думи и приклады (форми). Божественност'-та на содържаніе-то сплвила тѣзи двѣ разнородны стихіи на езыка въ едно цѣло, което найопредѣлительно са характеризова съ обичайно-то си названіе езыкъ или нарѣчіе Черковно-Славенско. Това нарѣчіе — каквото е сега — не служи за народенъ езыкъ ни на едно отъ Славенскы-тъ племена, но на сичкы-тъ православны то е Черковенъ езыкъ. И този езыкъ на Православіе-то никога не е оставалъ мъртъвъ езыкъ, както Латинскый на Западъ. Като зелъ начало отъ живъ народенъ говоръ, той и напосокъ не са е отлжчалъ отъ него. И тай, Черковный езыкъ ако и да си е стоіалъ единъ еднакъвъ и за България, за Сърбія и за Россія, на което за доказателство служатъ печатаны-тъ Русскы черковни книги, распрострѣны-тъ отъ скоро по тѣзи земы, чи са разбиратъ еднакво отъ сичкы-тъ, — то пакъ вредъ, по тѣзи земы, богослужебный езыкъ ималъ е влияніе на народныя езыкъ и намѣрвался въ жива и едностойна свръска съ него. Найблизо потвърденіе на думы-тъ ми може да служи нашій Русскый

езыкъ, който съ вървежа на врѣме-то е приелъ въ себе си толкоз' много отъ Черковный езыкъ. Понататѣкъ, по сичкы тѣзи мѣста, Черковный езыкъ, отъ своя страна, е подпадалъ подъ вліяніе-то на народныя езыкъ. Него сж употрѣбавали сичкы-тѣ истсчни Славени въ кръга на духовенство-то и на книжовни-тѣ хора. Тѣкмо на него сж писали тѣ. Отъ книги-тѣ, които сж составляли негова-та писменность, сж черпали тѣ сичкы тѣзи изреченія, на които сж искали да придадѣтъ особнѣ силѣ въ обичай на разговорѣ. Духовенство-то не токо въ сказанія-та и поученія-та, но и въ сѣкыденны-тѣ си съсъ бѣлци-тѣ приказкы, употрѣбавало изразы отъ черковны-тѣ книги и съсъ това възвысвало достоинство-то и силѣ-тѣ на приказваніе-то си. Тай безъ да са угади черковный езыкъ са сближавалъ съ народныя и отстранявала са сѣка възможность да прифатѣтъ пѣрвыи за друго нѣкое от-отвѣнъ принесено, какво годѣ нарѣчіе, което да не можѣтъ сичкы-тѣ да го разбиратѣ. Народъ-тѣ ималъ туй нарѣчіе за негово си, макаръ за таквоз', което е посвѣтено Господу и на негова-та Черква че отъ туй са и възвысва съ особно голѣмство и помама (прелестъ). Сичко туй подтвърдява думы-тѣ, дѣто гы рекохмѣ по горѣ че Черковный езыкъ не е былъ никога мъртвъ езыкъ, за какъвто сж го считали нѣкога и нѣкои си. Въ сѣко отъ Славенскы-тѣ племена, които го употрѣбаватѣ, той са намѣрвалъ въ едностойно земаніе — даваніе съ народный езыкъ, подлагалъ го на вліяніе-то си и отъ своя страна, самси са стѣписвалъ и са сближавалъ съ него. Но тѣзи стѣписванія и сближенія были твърдѣ маловажни отъ негова страна, а не отъ противна-та. Затуй-то макаръ на послѣдніе врѣме и да произлѣзе разлика между Черковно — Славено — Русскый Черковно — Славено — Сръбскый и Черковно — Славено — Българскый езыкъ; Но тази разлика была и е твърдѣ незначителна, тай що, както погорѣ помѣнахмѣ, Черковни-тѣ книги отъ Русска-та Строилнѣ (редакціа) и

печать можли твърдѣ лесно да служатъ въ България и Сърбія. Незначителностъ-та на тази разлика са обеснива съ туй, че първоначалный изворъ былъ се единъ. Тѣзи, които наричатъ Черковный языкъ мъртъвъ, немогътъ да посочатъ на това лижбовръжѣ (Епоха), кога са е прѣврънжалъ отъ живъ на мъртъвъ. Кирилъ и Методій не са можли да направятъ туй съ труда си: тѣ токо подигнали простый, народный языкъ на стѣпъ Богослужбнаго и дали му особенъ отливъ, на-слѣдъ Гръцкый первообразъ по книги-тѣ на Священно-то писаніе.

Черковный языкъ има свой-тъ си писменность и книжнѣ (Литературѣ), на коя-то развиваніе-то са продължава и нинѣ, поиме въ духовны-тѣ сочиненія на православны-тѣ черковны учители. Отличаваніе-то на тази Книжнѣ отъ сѣка друга е нейна-та светиня, божественно-то цѣломудріе на помысли-тѣ и възвысокость-та на слога. За насъ изучваніе-то на Черковно-Славенскыя языкъ, на негова-та Историја, Книжнѣ и Судбинѣ отъ сичко най много е и важно и поучително. Нека си докараме на умъ, че той е языкъ на нашъ-та черква, на дѣды-тѣ ны; че той е ималъ силно и продължително вліаніе на сичко наше народно образованіе; че той е много спомогналъ да ся отърве нашъ-та писменность отъ чужеземны вліанія.

— Въ сегашна-та случка найнапредъ ный ще обърнемъ очи (вниманіе) на питаніе-то: дѣ и отъ кого са свърши първоначално прѣвода на книги-тѣ св. писанія на Славянскыя языкъ и ще го разгледаме критически.

Слѣдува.

МЫСЛИ

отъ

НИКОЛА КАСАПСКАГО.

(Вижь Книга 14 № 143).

Въ начало-то на изложеніе нѣкой предметъ отъ наукъ, отъ искусство и т. н. т. бывають доказательства за важность-тъ и ползъ-тъ му. Имаме ли мы въ това потребность? Задължени ли сме мы да доказваме, колко е важенъ, драгъ, необходимъ за челяка, даръ-тъ на слово-то? Какъвъ бы былъ челякъ-тъ безъ тойзи небесенъ даръ? — Повседневно-то навикновение и недостатокъ-тъ въ мышление-то производять въ насъ равнодушіе за най велики-тъ и чудесны нѣща. Мы ся чудимъ на хубавый-тъ фейерверкъ, и безъ вниманіе гледаме на небесны-тъ свѣтила. Насъ занима безмысленно-то пѣніе на канаріѣ-тъ, а за слово-то чловѣческо останваме равнодушни. — Кое за насъ най скъпо е въ живота? кое ни служи за залогъ на продълженіе-то му и въ бѣдный-тъ міръ? Наша-та душа, наша-та мысль, наше-то познаніе само себеси и нашего Създателя. Много време тълкували и ся препирали философи-тъ заради това, кое въ тойзи свѣтъ наймного проявлява величіе-то, всемогъщество и благость-та Творца, и най сетѣ се признали, чо нѣма нищо по високо отъ чловѣческѣ-тъ мысль. Слънце-то всѣшественно, средоточіе-то и живителна-та сила на нашѣ-тъ системѣ, извлякло съ вълшебнѣ-тъ си силѣ изъ дебелинѣ-тъ земнѣ и злато и елмазы: произвело на повърхнинѣ-тъ ѣ и цвѣтове (шарове) разнообразны, благоуханны, и райскѣ-тъ птичецѣ, и мощнаго орела; създадо, въ съотвѣтствие себѣ, и наше-то око, съ кое-то може да ся съзерцава величіе-то му. Друго слънце невидимо за всѣшествен-

мо-то наше око, слънце-то духовно, средоточіе-то на безплътный-тъ миръ, запалило въ избранно-то същество земнородно, въ челяка, другъ искръ, отворило въ него друго око, око на умственнo-то съзерцаніе, проникайще въ вѣчностъ-тъ, познавайще невидимаго си Създателя и безсмъртіе-то на по добръ-тъ часть на свое-то същество. Но какъ можалъ тойзи незримъ лучъ на небеснъ-тъ благодать да стане видимъ чувственому челяку, какъ можалъ да проникне презъ тѣннъ-тъ, тѣлеснъ ципъ, въ скривеннъ-тъ къщъ на душъ-тъ му, и да запали тамъ свѣтильникъ на свято-то вѣдніе? Той достигналъ тоѣ, като си облякалъ въ звукове, кои-то иматъ отгласъ въ нашій организмъ (съставъ). И тазъ облачка (ципа), тоѣва проявление на мисль-тъ, най свято-то достояніе наше въ той-зи свѣтъ, тва звено, кое-то ни свързва съ съществъ-ти безплътны (бездѣлсны), — е слово-то (думъ-тъ!), какви щехъ да си хопра-та, ако не бы имали языка? Щехъ да живѣхъ като мълчеливы стада, подобно звѣрове-тъ, безъ да иматъ даже искусствены побужденія на бобра и яврея! Не щеше да има общество гражданско, най голѣмо-то явцо отъ учрежденія челяшки; не бы имало и богопознаніе. Тѣло чувствены-тъ, тѣлесны, скотски нужди щехъ да каратъ хора-та да дѣйствуватъ; страхъ-тъ и въздѣленіе-то щехъ да бждѣтъ единственны правила на постанки-тъ нмъ. На нѣсто занатіе съ стихотворство, съ музика, съ философія, въ тѣмъ-нъ-тъ душъ на челяка бы ся носили безобразны мечтанія (фантазія), като ся изражаватъ съ дивъ въплъ отъ ужасъ или съ бормотаніе (шуменіе) отъ чувствено удоволствіе. Съ раждане языка, пада препяка-тъ на духовный миръ; челякъ ветхавъ въ правдинъ-тъ любимаго сына на по высокъ-тъ силъ на земно-то Къло, пазимаго отъ неж въ тукашній животъ, и приемлимаго отъ неж на ново-то безсмъртія въ другій, по добръ миръ.

Языкъ-тъ има за челякъ еще една страна: вижъ и драго-

ѣпнѣ: е признакъ, отличіе, израженіе народности-тъ. Съ языкъ-тъ ся отличать голѣмы-тъ семейства (челяди) на челоуѣцы-тъ, наречени народи; той съставлява невидимъ нъ яка веригица за любовь-тъ кѣмъ отечество-то. Звукове-тъ, чути отъ насъ въ люлкѣ-тъ изъ уста-та майчени, на вынаги приврѣзватъ насъ за животъ семейственъ; языкъ-тъ, съ кого-то ся изражали въ юность-тъ нашъ прѣвы-тъ движенія на живота и на любовь-тъ, съ кого-то ся внушени велики-тъ законы на природѣ-тъ и на наукѣ-тъ, съ когото говорило отечество-то съ насъ станва за насъ ораженъ и скъпоцѣненъ, съ едни-тъ тѣмко звукове възбуждаѣщъ въ душѣ-тъ понятіе зарадъ това, което е по високо за насъ въ свѣта—за Бога и Отечество-то.

Въ отнасаніе кѣмъ наукѣ-тъ, языкъ-тъ е мѣрулникъ и показателъ степень-тъ на народѣ-то просвѣщеніе, Той ся съвършенствова споредъ успѣхи-тъ на образованность-тъ на единъ народъ, и служи за вѣрно огледало на исторіѣ-тъ му и чѣртителя (характера). Тамъ, гдѣто чезнѣтъ памятници, на вѣкови-тъ гдѣто млѣчатъ свѣдѣтели-тъ на отколѣшни-тъ събытія, гдѣто ся губѣтъ лѣтописи-тъ—тамка язици-тъ народни даватъ недѣрвателю за исторіѣ-тъ вѣрнѣшишкѣ, заради изслѣдованіе-то, происхожденіе-то и сродства-та за людски-тъ племена.

(Слѣдува).

БЪЛГАРСКИ НАРОДНИ ПЪСНЫ

ИЗЪ СБОРНИКЪ-ТЪ

на

ДОКТОРА ВАСИЛЯ БЕРОМА.

Милина майка думаша :
Мило дьо миличка майца
Нѣщу ща да та попитамъ.
Правичку да ми убедишь :
Отъ какъ тай майка годила
День ходишь Мило, день гѣжишь,
День гѣжишь Мило и сахвишь
И сахпешъ и не придавашъ.
Гудихта не та задомихъ
За Бея кисиджійнатъ
За Бея кустурянинатъ
Аку го Мило не рачишь
Кажимъ и оправими.
Мила мамѣ си думаше :
Ты збарка мале, ты збарка,
Хубевъ ходихъ азъ на градецъ .
Видѣ ма Белю на хоро
На утрѣ прати жинихли
Азъ му жинихли поварнахъ
Знайшь ли мале ты що речъ :
Като си Мила не дадемъ
Братъ и баща й умиратъ.
Баща ми тугизъ тай речи:
Кога ще нѣе умремѣ,
То нѣе Мила да дадемъ
Да ни ся днѣ-тѣ продажатъ
И тай си дума дадухте
И тай ма мале гудихте
Белкинь ма мале питахте,
Да чюйте азъ що ще рика
За туй си мале мратвѣя
И на-пусту на святъ живѣя.

Охременна лѣтопись.

Англійскы-ты вѣстници и парламентскы витии не прѣставатъ още да крѣщѣтъ противъ Франціѣ, колко да сѣ іасны обіясненія-та на французско-то правителство за корабъ Regina Coeli (Нѣбесна царица), за това и мы ако и да не сме споменували до сега за това обстоятелство длѣжны сме да поговоримъ но на дълго.

Англія отдавна је усвоила надзоръ врѣзь море-то и наложила си је длѣжность да ся грыжи за пазіаніе-то на морско-то право. Колко да је тяжка таіа длѣжность и колко да је иждивителна види ся да ѣ је по срьдце, и какъ-то всѣкогы бѣва таіа длѣжность, ся је прѣврѣнѣла въ това право. Нѣ кой брѣка и на други-ти дръжавы да раздѣлѣтъ тѣѣ длѣжность, това право? Защо други-ти дръжавы непровождѣтъ свои-ти крейсери по всичкы-тѣ морета и океани, защо не дръжѣтъ стражѣ при брѣгове-ти на Африкѣ и Кубѣ за да възспрещавѣтъ на ненавистнѣ-тѣ неволническѣ трговниѣ, коіа-то је проклята и осѣденѣ отъ всичкы-тѣ образованѣ свѣтъ? Какъ-то у частни чловѣци, така и у дръжавы-ти помежду думи-ти и дѣла-та има голѣмо растоіаніе. Кога изникнѣ въпросъ за да ся прѣкрати таіа трговниа съ неволници, всичкы-ти бѣхѣ съгласны че това дѣло је беззаконно, и всичкы-ти съ іединѣ гласъ признахѣ че това је злоупотребленіе и трговци-ты, коі-то тргѣвуватъ съ чрнѣ живѣ стокѣ бѣхѣ обѣавены за морскы разбойници. А за да ся прѣкрати той-зи разбой не прѣдумахѣ други средства, освѣнъ да ся устрои морска полиціа за да лови сумнителни-ти кораби, и

да издирива записи-ти имъ и стока-тъ имъ. Нъ кораби ти, кои-то сж натоварены съ негрита̀ни, често за да ся укрьятъ вадѣтъ чюждѣ бандерѣ и принуждава̀тъ стражи-ти кои-то креисирова̀тъ да въспира̀тъ всѣкий корабъ безъ да глѣда̀тъ на бандерѣ-тъ му. Отъ това произхожда̀тъ често прѣпѣнки и пагубѣ за честни-ти трѣговци. За това и на сухо и на море-то трѣбва съ голѣмѣ пазливостъ да ся врьша̀тъ полицейскы-ти длѣжности. За да ся отклонѝтъ тыа прѣпѣнки, Английско-то Правителство съгласно съ правителства-та на други-ти дрьжави зала̀га да ся уредятъ права, съ кои-то да мога̀тъ да ся рукова̀дѣтъ крейсери-ты. Той-зи надзоръ је най тѣгостенъ за Америка̀нскѣ-тъ дрьжавѣ. Прѣди нѣколко години въ Министерство-то на Лорда Абердина помежду Английско-то Правителство и Сѣвернѣ Америкѣ, бѣхъ заключени условия, кои-то огражда̀тъ колко годѣ национални-ти бандери отъ крейсери-ти. Нъ мѣчено је да ся приведа̀тъ въ исполнениѣ тыа условия, и за да ся прѣкрати таѣ трѣговниѣ нѣма друго средство, освѣнь да ся прѣсѣче вѣтрѣ въ дрьжави-ти, гдѣ-то тѣа ся допуца като национални учреждения. Испаниѣ много пѣти ся је задѣлжавада съ трактати да прѣсѣче това зло въ колонни-ти си и на 1817 год. Англия за да ся улесни да изврьши једно Христия̀нско дѣло запла̀ти ѣ повече отъ 10 мил. франкы, съ кои-то да може правителство-то Испанско да нареди подданци-ти си, кои-то врьша̀тъ тѣѣ трѣговниѣ. Нъ тѣа и до днесъ не је прѣсѣка̀та това зло, ако и да взе окупъ. И Англия бѣ длѣжна сама да дръжи крейсери за да прѣпѣтсвода и да дови трѣговци-ти, кои-то врьша̀тъ такѣ трѣговниѣ.

Французско-то Правителство въ послѣдни-ти времена има голѣмѣ нуждѣ за работници въ колонни-ти си въ Алжиръ и въ други мѣста и за да попѣлни тѣѣ нуждѣ поченѣло бѣ да прѣселява негрита̀ни въ колонни-ти си, нъ не като неволници, а като свободни.

работници, главени да работѣтъ съ контрактъ. Това нѣщо въ Англіѣ показало се още отъ начало-то подозрително, и тѣя виждаше въ това свободно прѣселеніе сѣщо-то неволничество само подъ другъ формъ, и нѣколко пѣти въ Парламентъ-тъ мнозина отъ ви-тин-ти сѣ издигали гласъ-тъ си за да покажѣтъ, че Франціѣ допу-ща сѣщѣ-тъ неволническѣ трѣговиѣ, коѣ-то ѣ осѣдена отъ всич-кий-тъ свѣтъ, и за въспрѣщеніе-то на коѣ-то Англіѣ ѣ при-ѣмала всѣкогы най дѣятелно участіе. Въ Французско-то Прави-тельство не ся остави отъ мыслѣ-тъ си, и ето, що ся ѣ слѣ-чило: Бѣна трѣговска кѣща испрати отъ Нентъ корабъ *Regina* съ-лі въ Гвинейѣ за да набере тамъ за Французскѣ-ти колоніи сво-бодни работници. Ланѣ прѣзь Октомвриѣ той-зи корабъ хврѣли же-лѣзо при брѣгъ-тъ на независимѣ ѣднѣ областъ, коѣ-то ѣ насе-лена отъ Негритѣни подъ названіе Либериѣ. Още на 1821 годъ Сѣверо-Американци-ты сѣ основали на западнѣ-тъ брѣгъ на А-фрикѣ колоніѣ, въ коѣ-то отъ всѣдѣ сѣ стичѣтъ Негритѣне ко-то сѣ ѣдинѣ или сѣ другѣй начинѣ ся отървѣтъ отъ неволѣ. И казваніе-то на тѣѣ странѣ ѣ дадено отъ свободѣ-тъ. На 1827 годъ колоніѣ-та бѣ позната за независима республика, и отъ тогы тѣ ѣ станѣла прибѣжище за Негритѣни-ти, и населеніе-то ѣ ѣ пораснѣло до 200,000 души и отъ годинѣ на годинѣ расте. Глав-ный-тъ градъ на тѣѣ республикѣ ѣ Монровиѣ (отъ имѣ-то на основатель-тъ нѣейнѣ Монрое, президентъ въ Сѣверо-Американскѣ-тъ дръжавѣ) и въ той-зи градъ живѣе президентъ-тъ на Либериѣ-скѣ-тъ республикѣ — Мулатинѣ¹⁾. Кога научихъ на брѣгъ-тъ за-що ѣ дошелъ Французскѣ-тъ корабъ, то мѣство-то правителство прѣдложи на капитана Симоты, да му ускори намѣреніе-то и безъ

¹⁾ Мулаты сѣ смѣсь Европейци съ Негритѣни.

замедлениѣ капитанпъ-тъ внесе въ Либерийскъ-тъ хазнѣ 1564 колонати за да изготви паспорти-ти на 400 души свободни работници кои-то съ согласиѣ-то на президентъ-тъ трѣбоваше да ся прѣдадѣтъ на корабъ-тъ въ 40 дена срокъ. И 270 души бѣхъ вече преведены на корабъ-тъ, а други-ти още чякахъ редъ, а на 9 Априлиѣ помежду нѣкои отъ доведени-ти Негритяни и готвачъ-тъ на корабъ-тъ, кой-то бѣ сѣщо Негритянинъ излѣзе прѣпирниѣ кои-то възбуди всички-ти Негритяни да вѣстанѣтъ и избихъ всички-ти матроси и офицери. Капитанпъ-тъ въ онова врѣмя ся случи на брѣгъ-тъ и като чю крѣсъкъ на корабъ-тъ, искаше да ся врьне нѣ море-то бѣше бурливо а той не можѣше да иде да си завладѣѣ пакъ корабъ-тъ, а на 15 Априлиѣ ѣдинъ Английскый трѣговскый паракодъ Едиопъ, кой-то като не посрѣщнѣ съпротивлениѣ улови и повлѣче съ себе си корабъ-тъ Regina Cœli кѣмъ Монровиѣ. Капитанъ Симонъ нѣколко пѣти протестова, нѣ никой не го слушѣ, Англичяне-ти распустихъ Негритяни-тъ и искахъ да усвоѣтъ корабъ-тъ, нѣ въ това врѣмя дойдохъ два французскы паракода, кои-то на силѣ освободихъ корабъ-тъ. И това подаде поводъ на Английскы-ти вѣстници да крѣщѣтъ и да укорявѣтъ Французско-то Правителство, че ужъ то поддрѣжѣ омразнѣ-тъ трѣговиѣ. Криво имъ дойде че имъ ся удаде да усвоѣтъ лекъ-тъ плячкъ, и още помѣчено имъ дойде, че имъ ѣзъ измѣкнѣ отъ рѣцѣ-ти французската сила. И той-зи гпѣвъ ся изли въ оскрѣбнителни думи противъ Французско-то Правителство, коѣ-то прѣбрѣза да прѣдстави оправданіѣ-то си, нѣ Англіѣ не ся задоволи съ нѣго и скоро слѣдствиѣ-то коѣ-то ся сега нарежда ще откриѣ истинѣ-тъ. А между тѣмъ Французско-то Правителство награди ѣдного отъ офицери-ти, кои-то приѣмахъ участіѣ за да освободѣтъ Regina Cœli отъ Англичяни-ти.

ПОЛИТИЧЕСКИЙ ДНЕВНИКЪ.

Помежду други-ти благодѣтели послѣдствіа на Восточнѣ-тъ войнѣ трѣбѣ да отнесемъ и всеобщѣ-тъ потребнѣсть, коіѣ-то о-сѣщать Европѣйскѣ-ти дръжавѣ за да упазѣтъ мирѣ-тъ, и коіа-то ги побужда да бѣдѣтъ колко-то ѣе възможно по сговорни и по податливи въ всичкѣ-ти сѣвремени международни въпроси. Отъ на-чало-то на текущѣ-тъ годинѣ колко пѣти мирѣ-тъ ѣе висѣлъ на косъмѣ, колко случаи сѣ были отъ кои-то положеніе-то на нѣкои дръжавѣ ѣе было до край напрегнѣтъ, и всѣкий пѣтъ въ най критическѣ-тъ минутѣ най мѣченѣй-тъ въпросъ сѣ ѣе разрѣшавалъ дипломатически и миролюбивно. Той-зи сѣщѣй-тъ миролюбивѣй духѣ, таѣа потребнѣсть за мирѣ и спокойствіе не останѣхѣ безѣ вліа-ніе и на несогласіе-то коіе-то бѣ изникнѣло помежду Даниѣ и Германиѣ, и коіе-то малко бѣ остало да сѣ прѣврне въ откритѣ войнѣ. Нѣ Даниѣ послушѣ блѣгоразумни-ти сѣвѣти кои-то ѣе по-дадохѣ отъ ѣеднѣ странѣ Франціѣ а отъ другѣ странѣ Россіѣ, и рѣши сѣ да отстѣпи въ правдивѣ-ти трѣбованіѣ на Нѣмскѣ-ти княжества: Голтштейнѣ, Шлезвигѣ и Лауенбургѣ, и сега той-зи въпросъ може да сѣ счита разрѣшенѣ. И сѣчастливо-то нѣегово раз-рѣшеніе не ще остане безѣ вліѣніе и на другѣ несогласіѣ, кои-но сѣ изникнѣли въ послѣдне-то врѣмя, въ самѣ-тъ Германиѣ по-между двѣ-ти голѣми нѣейни дръжавѣ Австріѣ и Прусіѣ, и за кои-то отлагамѣ изложение-то до другѣй пѣтъ.

Въ послѣдне-то время Собраніе-то на Парижскѣ-ти конфе-ренциѣ става чѣсто ѣедно подирѣ друго и сѣ голѣмо оживленіе. Прѣвѣй-тъ въпросъ сѣ кой-то сѣ сѣ заѣели конференциѣ-ти устрой-ство-то на Придунавскѣ-ти княжества ако не ѣе още сврѣшенѣ, то ѣе близко да сѣ сврѣши. Вѣстникѣ Nord пише, че въ десято-то сѣ-

брание было ршено за избраніе-то на Господари-ти (на бееви-ти) кои-то ще сж избираѣтъ отъ народъ-тъ. Общій-тъ Сенатъ ще сѣстои отъ 20 прѣдставители Молдовани и 17 Власи.

Отъ Рагузѣ пишѣтъ че глава-та на бунтобници-ти въ Герцего-нинѣ явилъ ся съ покорнѣ главѣ прѣдъ комисарѣ-тъ на портѣ-тъ Кемаль Ефенди, кой-то го приѣлъ благосклонно, и надѣѣтся че скоро страна-та ще ся умири.

Отъ Австриѣ пишѣтъ че Гръцкій-тъ краль Отонъ, кой-то бѣ стигнѣлъ въ Виеннѣ отишелъ да ся лѣчи въ Киссингенъ.

Отъ Прусіѣ пишѣтъ, че дошло отъ Франкфуртъ извѣстіе, че на ^е/15 Юлія Даниа чрезъ посланника си Бюлова прѣдставила въ Сеймъ-тъ отговоръ на послѣдни-ти прѣдложениа, шо ѣ бѣ на-правилъ Сеймъ-тъ, и той-зи отговоръ былъ умѣренъ и съ примире-ленъ духъ.

Изъ Берлинъ пишѣтъ че сѣстояніе-то на дръжавѣ-тъ ѣе спо-койно; и Правительство-то ще поиска да му ся даде отъ прѣд-ставително-то сѣбрание кредитъ за да умножи флотѣ-тъ си.

Вѣтрѣшни-тъ дѣла въ Английскій-тъ Парламентъ врьѣѣтъ скоро не сж вѣспираѣтъ. Единъ вѣпросъ подиръ другій ся разрѣ-шивѣтъ, въ нѣколко часа обсуждѣтъ ся и ся утврѣждаѣтъ такви законн, за кои-то въ друго мѣсто не бы достигнѣло и цѣлѣ го-динѣ. Най важный-тъ вѣпросъ, кой-то ся разрѣши въ последне-то врьѣѣ ѣе уничтоженіе-то на политическѣ-тъ власть на Остѣ-Ин-дийскѣ-тъ компаниѣ, коіа-то самостоітелно управлѣваше честь-тъ на 100. мил. души.

Въ сѣбраниа-то на горніѣ-тъ Палатѣ лордъ Шафнибери прѣд-стави прошеніе съ коіе-то Остѣ-Индійска-та компаниа проси да ѣ ся дозволи да забраня прѣдъ Парламентъ-тъ чрезъ Адвокати правдини-ти сп, кои-то сж потѣпкани отъ новій-тъ законъ за у-правление-то на Индіѣ. Иъ на странѣ-тъ на министерство-то,

кое-то прѣдстави той-зи законъ, има голѣмо выщегласиѣ, и нищо не може вече да помогне на противнѣ-тъ странѣ.

ТРЪГОВСКИЙ ДНЕВНИКЪ

Международни-ти политическы дѣла врьвѣтъ добрѣ и ся нахождѣтъ въ благопріятно състоіаніе, и тръговіа-та, какъ-то виждамы отъ обнародовани-ти смѣтки на банкови-ти поченжла іе да ся съзема. Записи-ти ся умножаватъ, а капиталы-ти умалявѣтъ, ще рече тръговіа-та напрѣдова, нѣ іедно стѣ най важни-ти за тръговиѣ-тъ международно дѣло не ся удаде. Мы смы говорили и другый пѣтъ че ся е съставила компанија за да съіедини Европѣ съ Америкѣ съ телеграфъ подъ море-то. На 10 Юнија отъ Шлимутъ (въ Англіѣ) излѣзе іедна флота, која-то отиде за да спусти тель-тъ въ Океанъ-тъ. Таа благополучно достигѣ до срѣдѣ-тъ и тамъ двѣ-ти части на тель-тъ бѣхѣ съіединени, отъ кои-то една-та часть ся нахождаше на параходъ Ніагара кой-то ся упѣти кѣмъ Америкѣ а другъ-тъ часть бѣше на параходъ Агамемнонъ, кой-то ся упѣти кѣмъ Ирландіѣ. На 29 Юнија дѣло-то още врьвеше добрѣ и Ніагара бѣ упустила тель-тъ на 142 мили, нѣ съобщеніе-то съ Агамемнона ся прѣкрати—тель-тъ ся бѣ прѣкъснѣлъ.

И така голѣми-ти усиліја на Англо-Американскѣ-тъ Компаниѣ отидохѣ напраздно. Незнаѣмъ ще ли опыта още вѣднѣжъ честь-тъ си. Нѣ въ два-та прѣвы опыта има разнесено до 700,000 лири стерлини. Ако ся рѣши още на іединъ опытъ, то трѣбѣ да измѣни линиѣ-тъ или да испѣлни проектъ-тъ на Г. Либестара, кой-то прѣдлага да ся проведе телеграфъ въ Америкѣ по сухо прѣзъ Россіѣ и Сибиръ, и подиръ прѣзъ Беринговскій-тъ проливъ въ Калифорніѣ. Таја линіја ще бѣде много дѣлга, нѣ сухопутны-ты телеграфы ставѣтъ съ по малкы разноскы и по лесно ся исправѣтъ поврежденіа-та. А Беринговскій-тъ проливъ прѣдства още іе-

дна леснотиѣ; На срѣдѣ-тъ ся нахожда островъ Св. Деомедъ, и той много улѣсява подводный-тъ телеграфъ. Той-зи проіектъ іе много важенъ и за Россіѣ-тъ.

Друга іадна компаниѣ ся іе наіела да устрои подводный телеграфъ помежду Франціѣ и Алжиръ, нъ акціонеры-ты ся сѣ оплашили отъ голѣмы-ты разности, кой-то сѣ потрібны за да сѣ приготви само това нѣщо.

Отъ Неаполь пишѣтъ че подводный телеграфъ отъ той-зи градъ до островъ Искіѣ ся іе устроилъ вече и открытъ на 7 Іюніа.

КНИЖЕВНЫЙ ДНЕВНИКЪ.

Въ прѣидущѣ-тъ нашѣхъ лѣтописѣ извѣстили бѣхмы за періодическы изданиѣ, кой-то ся издавѣтъ на Русскый языкъ и имѣтъ педагогическѣ цѣль, сега като нѣмамы нищо свое идемъ да посочимъ іедно ново періодическо списаніе, коіе-то ще почепе да ся издава отъ новѣ 1859 години въ С. Петербургъ на полскый языкъ подъ названіе Слово и ще състои отъ іединъ Вѣстникъ кой-то ще ся издава два пѣти въ недѣльѣ-тъ, и іедно прибавленіе вѣднѣжъ въ мѣсецъ-тъ, коіе-то ще съдрѣжъ отъ 12 до 20 печатаны листа.

Вѣстникъ-тъ ще съдрѣжа правительственни распоряженіа, политическы новини, подлистникъ за науки, искусства и промышленность.

Прибавленіе-то ще съдрѣжа повѣсти и стихотвореніа, статии историческы, политико-экономическы, статистическы, и юридическы (законовѣденіе) отъ іестественни-ти науки и педагогическы разсужденіа, критическый обзоръ за книжнѣ-тъ Полскѣ и Славянскѣ. Цѣна-та му іе 17 руб. въ год.

Другый іединъ Вѣстникъ, кой-то ще почепе отъ 1859 год. на Русскый языкъ іе Народное чтеніе кой-то ще ся издава

по іеднѣ книжкѣ въ два мѣсяца, и ще съдрѣжа до 160 стр. всяка книжка. Цѣна-та му іе двѣ рубли въ годинѣ-тѣ. Той-зи Вѣстникъ ще съдрѣжа девять отдѣла:

1. Правителственни разпорѣженія.
2. Изложениіе на законы-ти, кои-ти ся относѣтъ до простый-тъ народъ.
3. Исторія отечественна и народни събытія.
4. Жизнеописанія на славни мѣжи, кои-то сѣ излѣзли отъ простый-тъ народъ
5. Книжевни бесѣди и разскази.
6. Стихотворенія народни
7. Бесѣди за природѣ-тѣ и за чловѣка.
8. Медицинскы совѣты за народъ-тѣ
9. Различны вѣсти за земледѣліе, промышленность и трѣговіе.

ОБЩИЙ ДНЕВНИКЪ.

Компанія-та, коіа-то іе устроила параходъ Левиатанъ рѣшила іе че той-зи параходъ ще ходи въ Америкѣ, до Портиендъ, а ще излазѣ отъ Голигедъ или Ливерпулъ. Надѣятсѣ че ще може да прѣминува прѣзъ Оксанъ-тѣ въ 7 дена и въ годинѣ-тѣ ще прави седамъ или осемъ рейса. Всѣкий рейсъ ще дава, какъ-то смѣтѣтъ чистѣ доходъ до 17,700 лири стер. и ще зема до 2100 души пѣтници изъ вѣднѣжѣ.

Въ Вангуверъ на западъ въ Сѣвернѣ-тѣ Америкѣ открыты златны разсипи, кои-то, казвѣтъ не сѣ по малко богаты отъ Калифорнийскы-ти, злато іе найдено до сега у Томсонъ Риверіа и на много други мѣста.

Въ Парижъ іе приготвена статуя Наполеонъ І на конь, коіѣ-то ще прѣвезѣтъ въ Шербургъ Англичане-ты, кои-то сѣ іѣ виж-

дали въ Парижъ казватъ не сж довольны отъ формъ-тѣ й. Наполеонъ възсѣднѣлъ конь и прострѣлъ ржкж-тѣ си, като че дава повелитѣленъ знакъ на Англіѣ.

Отъ Стокгольмъ (въ Швеціѣ) пишеть че издатель-тѣ на іединъ Вѣстникъ Линдаль, былъ осжденъ на смръть, защо-то напечаталъ думъ противъ іединъ дамъ. Кога фамилія-та му молила Царь-тѣ да го прости, той отговорилъ, че честь-та му је въ рж-цѣ-ти на женж-тѣ коѣж-то той оскръбилъ. Нѣ той не ся рѣши да иска отъ ніеѣ прошкж. Кога въ отреденый-тѣ день го заведохъ да го посекають, кога му разврязахъ очи-ти, той видѣ отъ прѣдѣ си сжщж-тѣ женж, коѣж-то бѣ оскръбилъ, и тіа му каза » азъ тѣ прощавамъ ». Подирь това и Царь-тѣ го прости и намѣсто смръть бѣ само запрѣнъ нѣколко врѣмѣ.

— *Господине Редакторе на Български издаваеми въ Цариградѣ Книжници!* — Прочитавши първа-та книжица на мѣсяцъ Май, всрѣтнахъ на една страница въ нея именно на 26-та писма Стефана Воеводы Молдавскаго и Дородея Архіепископа Охридскаго, кои-то ея озаглавени съ слова: Документи за Българска цръковна Исторія, съ замѣчаніе на представитель-тѣ имъ и Г. Григоровича. И ги турилъ представитель-а имъ въ това будто истонарѣчіе и правописаніе, какво-то са были писани въ онова време. Представитель на тѣя писма ся подписува А. П. З. Подъ тѣя букви мы убѣдительно разумѣваме Архимандрита Партенія Зографскаго, и истина Ви казваме, отъ все-сърдце ся радоваме за неговы-тѣ учены прилѣжанія заради народно образованіе и полза, а отъ друга страна остануваме къ него съ братско негодованіе; защо-то до сега държалъ е у себе си въ неизвѣстность тѣя драгоценны заради насъ рѣдчета, и чекалъ е да ги трѣси по свои-тѣ театри и да ги приклѣява отъ себеси тогива, коги-то мы му ги пратихме на истекшій Априлій за да Вы ги предаде за помѣщеніе въ

Книжици-тъ Вы. Мы не желаеме да ся обнародова наше име, но това, що прашае Васъ или чрезъ него, или чрезъ други, криво ли е право ли е, желаеме да Ви ся предава и съ Ваши замѣчанія да помѣщавате въ Книжици-ти Вы, а полсъ они могатъ, ако да иматъ въ себе ся подобни поправилни списанія замѣчаніе съ свое на попереди представлени-тъ, да помѣщаватъ отново. Това, чини ни ся, не вреди на сегашно положеніе нашея литературы и никой не може да негодува на това. Но коги-то азъ оттука му испратихъ тѣхъ две писма, преведени отъ Молдовскій языкъ изъ Историческый Магазинъ Дакіи на нашъ просто-Българскій языкъ съ подмѣчаніе, що исти-тъ ся находятъ въ Рилскій Монастырь, и му писахъ да Ви ги предаде; тогива и онъ ся е сѣтилъ да трѣси Гласникъ Дружства Србске Словесности. Азъ немахъ въ видъ, само едно явленіе нихно на Българскій Свѣтъ, но да могатъ наши-тъ да снематъ копіи отъ исти-тъ изъ Рилскій Монастырь, и тогива, коги-то ги читаме въ Книжици-тъ Вы, можеме вѣрно да кажеме, чи е чисто тогавашно писменно нарѣчіе и правописаніе Българско. — А поради това сега мы не сме удосто-вѣрени въ подлинность-та на нарѣчіе-то и правописаніе-то имъ; Защо-то въ нихъ ся види и Сърбизмъ, ако и неправильный. На пр. Първіе Іустиніаніе джлготи ради путные, лѣта многими, разбрахъ, земли арбанашкые, Нашее Църквы, нашего Смирение, устаменію. Съ едно слово, весма мало носятъ образъ на подлинника, колку-то мы проразумѣваме, защото имаме доста отъ Стефаново время документални описанія и църковни книги. — Мы по благодарни бы были, ако бы ся Собрать нашъ О. Партеній рѣшилъ да помѣсти тѣхъ писма, ако бы и отъ себеси, на Българскій языкъ, какво-то и Свѣти-Климентово житіе, доклѣ да ся зематъ исти копіи отъ исти-тъ Оригенали, а не да сякаме подлинници у Гласникъ Дружства Србске

способи да ги помѣщаемъ кривы; понеже Мы мислиме, чи наши-тъ книжици иматъ въ видъ и това, сирѣчь, да показватъ какво-то народу, така и на оныя, кои-то ся занимаватъ съ учени трудове заедно съ исторически факты и старо-то присменно нарѣчіе и правописаніе, зада си избира изъ нихъ всекій за себеси, що иска, докль дойде време да ся уреди едно общо писменно нарѣчіе Ново-Българско, или старо-Българско. Освѣщъ това мы ако начнеме да префащаме чужди-тъ писменни занятія подъ свое име, то може всѣкій изъ насъ да ся трѣгне отъ писменно пособие на издаваеми-тъ отъ Васъ Книжици и ще ся повреди основаніе-то на това, кое-то съ толкува трудове и иждивеніе ся начала. А заради това добро и полѣзно бы было, ако ся рѣшите какво-то исто-то, така и отъ себе нѣщо да обнародите въ книжици-тъ Вы за да постѣпаватъ наши-тъ учени по правила на учени-тъ и на книгопечатаніе. Азъ и 2-е число на сегашній Јуній проводихъ Ви кое-що за помѣщеніе въ Книжици-тъ Ви чрезъ упоменутого духовнаго моего брата, но боимся да не нѣкакво и оцъ пострада какво-то и вышеупоменути-тъ писма. Ето съ исто-то и 1-е продълженіе на пратенно-те Ви испроважданъ и Вы просиятъ да ме увѣдомите.

1858 Јунія 18

ВАШЪ А. Б.
